

ФИНАНСОВА ГРАМОТНОСТ В
БИБЛИОТЕКАТА -
МОДЕЛ ЗА НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
НА ВЪЗРАСТНИ ПОТРЕБИТЕЛИ НА
БИБЛИОТЕЧНИ УСЛУГИ

ФИНАНСОВА
ГРАМОТНОСТ
В ОБЩЕСТВЕНИТЕ
БИБЛИОТЕКИ

ФИНАНСОВА ГРАМОТНОСТ
В ОБЩЕСТВЕНИТЕ
БИБЛИОТЕКИ

Автори:

Милена Бон
Пиотр Хензел
Аленка Кавчич-Чолич
Мариана Мариан
Траян Мариан
Катаржина Моравска
Елка Златева
Беата Търновска
Росица Вартоник
Емил Стоянов

Публикувано през декември 2021 г. от:

Тази публикация е лицензирана под международния лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International

License:

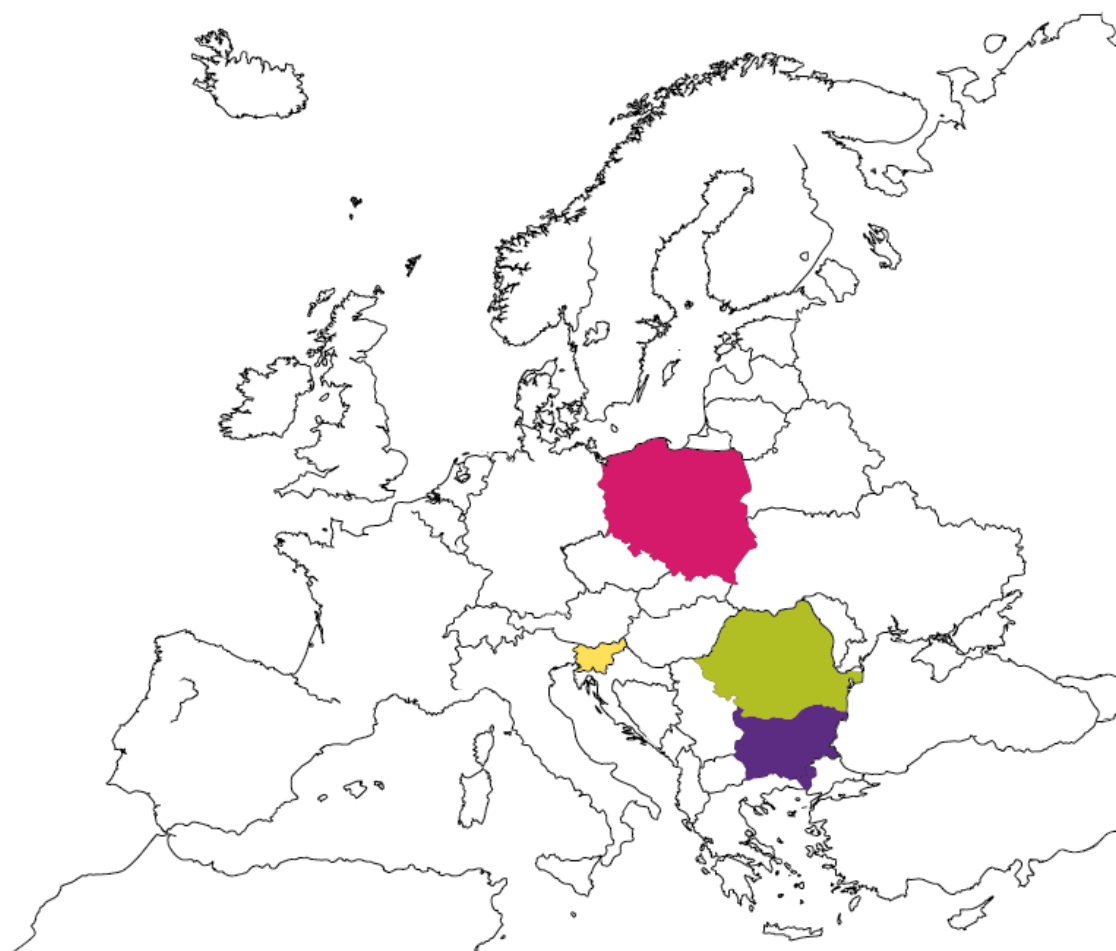
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en>

Подкрепата на Европейската комисия за издаването на тази публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява единствено възгледите на авторите, и Комисията не носи отговорност за използването на съдържащата се в нея информация.

Съдържание

Съдържание	1
1. 3	
1.1 Скрити ресурси 3	
1.2 4	
1.3 Кой може да помогне7	
1.4 Подготовка на библиотеката за обучения по финансова грамотност 8	
2. 23	
2.1 Подготовка на курсовете за библиотекари и за потребители 23	
2.2 24	
2.3 Какво научихме - за страните, библиотеките и потребителите 41	
2.4 От какво друго може да имате нужда? - планове и препоръки 42	
3. 44	
3.1 Добри практики и предизвикателства44	
3.2 Препоръки за въвеждането на програма по финансова грамотност в библиотеката 52	
3.3 Резултати и ползи за партньорите по проекта и библиотеките от четирите държави 53	
3.4 Принос на проекта на европейско равнище 57	
3.5 Следващи стъпки 58	

1. | ВЪВЕДЕНИЕ

Финансовата грамотност е една от ключовите компетентности на 21-ви век. Обикновено тя се определя като комбинация от финансови знания и умения, които помагат на хората да разбират финансовите рискове и възможности, да вземат рационални и информирани решения, да знаят къде да получат помощ и да могат да предприемат ефективни действия за подобряване на благосъстоянието си. По думите на генералния секретар на ОИСР - "Финансовата грамотност е от основно значение за благосъстоянието, предприемачеството, социалната мобилност и приобщаващия растеж".

Глобално проучване отпреди няколко години (S&P's 2015, www.FinLit.MHFI.com) показва, че равнището на финансова грамотност в Европейския съюз варира в широки граници. Средно 52% от възрастните са финансово грамотни, а най-високо е това равнище в Северна Европа. В Централна и Южна Европа тези показатели са много по-ниски. Например в Полша и Словения равнището на финансова грамотност е около 40 %, докато в България само 35 % от възрастните са финансово грамотни, а в Румъния - само 22 %.

Проучването на икономическата осведоменост и познания, проведено по същото време от Националната банка на Полша (www.nbportal.pl), показва, че 67% от поляците на възраст над 15 години заявяват потребностите си от икономическо и финансово образование на основно ниво, основни умения (това е с 6% повече, отколкото през 2012 г.). Други 27% се нуждаят от задълбочаване на знанията си за спестяване, управление на личните финанси и на семейния бюджет. Ситуацията не е по-различна в Румъния и България (вж. националното проучване на Алфа Рисърч за финансовата грамотност сред българското население - <http://siteresources.worldbank.org>). Тази реалност изисква нови знания, свързани с финансите и рационалното им управление, изисква практически житейски умения и способност да ги прилагаме ежедневно.

Въпреки че съществуват различни канали за предоставяне на финансови знания и умения, насочени към децата и юношите (финансови теми са включени в училищната програма или в извънкласни дейности), достъпът до подобни програми за възрастни е твърде ограничен. Това са случайни курсове с различен стандарт, които не са общодостъпни и обикновено се провеждат нередовно. И все пак възрастните са тези, които ежедневно взимат важни финансови решения. Освен това всички горепосочени проучвания показват, че нивото на дигитална грамотност намалява с възрастта и е по-слабо в селските райони и малките градове. Липсата на дигитална грамотност е основна пречка за тези две групи, тъй като повечето услуги са достъпни именно онлайн.

В отговор на изброените предизвикателства, дейностите по проект FINLIT са планирани така, че да се създаде модел за безплатно обучение по финансова грамотност за възрастни без финансово образование и професионален опит като по този начин допринесе за подобряването общото ниво на финансова грамотност в четири държави от Централна и Източна Европа. При разработването на модела бяха взети предвид основни въпроси, свързани с достъпа до обученията за местното население, особено в по-малките градове, адаптиране на учебната програма към нуждите и очакванията на потребителите, пълноценно използване на наличните на място ресурси, които са създадени в библиотеките.

1.1 Скрити ресурси

Много често библиотеките са единствените центрове за неформално образование на възрастни в местната общност (особено в малките градове и селските райони). Понякога са наричани "третото място" за местната общност, посещавани често след дома и работното място. Ето защо

библиотеките се стремят да отговорят на потребностите и очакванията на общностите, които познават добре, а библиотекарите се ползват с голямо доверие от страна на общността.

Обществените библиотеки са на практика единствената мрежа от културни институции, достъпна както за жителите на по-малките градове и селските райони, така и за жителите на големите градски центрове. Те са едни от най-популярните и широко разпознаваеми институции, които покриват цялата територия на четирите държави в проекта (над 3000 точки в България, 8200 в Полша, почти 3000 в Румъния, 58 точки с 269 пункта за заемане в Словения. Обществените библиотеки са признати институции за учене през целия живот и предоставят разнообразни образователни услуги, достъпни за всички социални и възрастови групи в обществото.

Освен това библиотеките, участвали в програмата "Глобални библиотеки 2008-2013 г." в Полша (3808 библиотеки), Румъния (2280 библиотеки) и България (960 библиотеки), са технически оборудвани с ИКТ, а библиотекарите са обучени да предоставят иновативни електронни услуги на своите потребители, като например електронно здравеопазване, електронна заетост, електронно образование. В някои от малките градове в трите държави, библиотеките все още са единственото място с безплатен достъп до интернет и модерно ИКТ оборудване. Проектът FINLIT използва именно този скрит потенциал за ученето през целия живот.

1.2 До къде стигнахме с финансовата грамотност?

Преди да започнат работата си по подготовката и разработването на модел за обучение по финансова грамотност в обществените библиотеки, партньорите по проект FINLIT извършиха цялостно проучване на съществуващите програми в тази област по страни, изследвайки първоначално наличните образователни програми и инициативи, които се провеждат извън обществените библиотеки.

Втората част от проучването се прави преглед на обществените библиотеки по страни и техният опит с обученията по финансова грамотност. За целта през първата половина на 2019 г. е проведено анкетно проучване сред библиотечните мрежи в държавите, участващи в проект FINLIT. Резултатите от проучването показват реалния опит на обществените библиотеки по темата. Всеки партньор разпространи анкета чрез своята мрежа от библиотеки, след което събра и анализира резултатите от проучването в неговата страна, реализирано в периода от март - май 2019 г. В проучването беше използвано IKA - приложение с отворен код за онлайн проучвания, разработено от Центъра за социална информатика към Факултета по социални науки на Университета в Любляна, Словения. Въпросникът беше преведен на четирите езика и адаптиран към спецификата на националните библиотечни мрежи. По-долу е представено обобщение на резултатите и направените заключения.

Според събраните данни, обществените библиотеки във всички страни-партньори са установили огромен интерес сред своите общности към курсове за повишаване на финансовата грамотност. Библиотеките работят ежедневно с местните общности и са наясно с техните нужди от информация и знания. В отговор на тези нужди, библиотеките предоставят неформално образование чрез различни обучителни курсове и различни събития, и като основни доставчици на информация играят важна роля в неформалното образование на своите потребители. Те имат опит в работата с различни целеви групи, самите библиотекари са високообразовани специалисти, включени в програми за допълнителна квалификация. Мисията на обществената библиотека е да отговаря на информационните потребности на своите потребители. Една от тези потребности е и финансовата грамотност.

Проектът FINLIT поставя допълнително акцент върху нуждите на целевата група 55+ по следните причини:

- В страните от Европейския съюз се случват много промени, свързани с цифровизацията на всички финансови и административни услуги. Като пълноправни членки на ЕС, всички страни-партньори се приспособяват към изискванията на ЕС и това оказва голямо влияние и върху националните финансови системи. Чуждестранните инвестиции и новите финансови продукти изискват подробно запознаване и надеждна информация, за да се използват оптимално;
- По-възрастните поколения срещат много трудности да се справят с новите цифрови технологии и да разберат промените, които се случват в техните страни;
- По-възрастните потребители, предимно пенсионери, не следят цялата информация за новостите във финансовия сектор. Те се нуждаят от допълнителна информация, особено в областта на защитата на потребителите, онлайн банкирането и наследяването;
- Партньорите по проекта имат много различен опит в областта на финансовата грамотност и споделянето му би било много ценно за другите;
- Образователните модели, които са разработени в рамките на проекта FINLIT, могат да бъдат разширени и за други целеви групи на обществените библиотеки.

В България в проучването участват 233 от общо 2497 обществени библиотеки. Анализът на събраните отговори показва, че само 12 библиотеки са провеждали някакъв вид обучение по финансова грамотност. Само една библиотека е имала ежегодна програма по финансова грамотност, 8 библиотеки са провеждали обучение по финансова грамотност като част от други образователни инициативи, а 3 библиотеки са провеждали такова обучение за своите потребители само веднъж. Около 94% от българските респонденти са библиотеки без опит в обучението по финансова грамотност. Те осъзнават необходимостта от такъв вид обучение за своите потребители и 88% от тях са проявяват интерес да участват в обучение за ментори по финансова грамотност. Само 20% от библиотеките декларира, че не са в състояние да организират такъв вид обучение поради липса на опит, липса на ресурси и др.

Българските библиотеки, които са провеждали някакво обучение по финансова грамотност, са го правили по инициатива на библиотеката. Една четвърт от обучителните събития са организирани съвместно с външни финансови и образователни експерти (от банки, застрахователни компании, медии, училища и неправителствени организации), но са проведени в библиотеката. Целевите групи на обученията са предимно потребители на възраст под 16 години и над 50 години. Много рядко подобни обучения се правят за хора на средна възраст и за младежи.

Съдържанието на обученията в България е включвало основни теми като управление на бюджета, спестявания, задлъжнялост/заеми, инвестиции и депозити – споделят библиотекарите.

В Полша 127 библиотеки участват в проучването. Повечето от тях се намират в селски или полуселски райони (61 %) или в малки населени места. Половината от тях (53 %) декларира, че имат известен опит с финансовото образование благодарение на предишен проект, изпълнен от Фондация за развитие на информационното общество "За финансите... в библиотеката". Изглежда, че този проект е оказал дълбоко въздействие върху разбирането за важността от предоставяне на обучения по финансова грамотност в обществените библиотеки.

Според данните от анкетата, обученията са били организирани еднократно или периодически. Обучителите са били предимно библиотекари (74%) и експерти по финансово образование (41%). В някои случаи организирането на такива обучения е било поверено на други структури като НПО, публични институции и частни компании. Целевите общности са били предимно хора на възраст над 55 години (73 %) и по-малко от 20 % за хора на възраст 45-54 години или под 15 години. В Полша младите хора и хората на средна възраст (17-45 г.) не са били включени в тези обучения. Само 3 % от анкетираните библиотеки са предоставяли обучение по финансова грамотност за маргинализирани групи (роми).

Темите на обученията в Полша са: управление на бюджета, спестявания, финанси и сигурност, дългове и заеми и застраховки. Особено популярни са били темите, свързани с инвестирането и предприемачеството – споделят библиотекарите.

Повечето от анкетираните библиотеки (приблизително 75 %) споделят необходимостта от още обучение по финансова грамотност в своите общности и проявят интерес и увереност в организирането на такива обучения. Библиотекарите смятат, че подобно обучение трябва да се организира и за възрастни, и за младежи под 16 години.

В Румъния на анкетата са отговорили 122 обществени библиотеки от общо 2207 и 24 регионални библиотеки от общо 41. Почти половината от всички библиотеки се намират в селски райони, както е в случая с България и Полша.

Около половината от всички анкетирани библиотеки са организирани някакъв вид курсове за финансова грамотност. Те са били под формата на информационни сесии (30%) по молба на потребителите или по предложение на банките. Една трета от анкетираните библиотеки са организирани по една обучителна сесия, а друга една трета са провеждали месечни и годишни курсове в рамките на програмата Biblionet (IQ Money и Net Money), а 15% понякога са организирани курсове по предложение на банките.

В Румъния библиотеките са предлагали обученият в различен формат - електронно обучение, тематични семинари, офлайн курсове, образователни игри, видеоконференции, уебинари и коучинг и др. Повечето от обучителите са били библиотекари (90 %) и експерти от банки и застрахователни дружества и други структури (НПО, частни компании и др.).

Румънските библиотеки са обхванали различни възрастови групи в програмите по финансова грамотност: до 16 г., 17-24 г., 25-29 г., 30-44 г., 45-54 г. и 55+ г. В 5 % от изследваните библиотеки е осигурено финансово образование за маргинални групи (роми).

Темите на програмите за финансова грамотност са били: управление на личния бюджет, спестявания, кредитиране-задлъжнялост, инвестиции-депозити, застраховане, финанси и сигурност, предприемачество и други.

73% от библиотеките, които вече са провеждали някакъв вид курсове по финансова грамотност са отговорили, че искат да организират такива курсове и в бъдеще. Основните им притеснения са свързани с липсата на експерти и недостига на ресурси. В Румъния има поне 74 библиотеки, които не са предоставяли никакъв вид финансово образование, но повечето от тях (61 %) считат, че потребителите им имат необходимост от такава програма, особено насочена младите хора и хората на средна възраст.

В Словения всички обществени библиотеки (48 централни и 10 регионални) се включват в проучването. От тях само 8 библиотеки (14%) са организирани някакъв вид финансово обучение. Само седем от тях биха го повторили отново. Обучението е било осъществявано от външни експерти, а само в една библиотека обучението е било проведено от библиотекар.

Целевите групи са били от хора на средна възраст до възрастни хора (30-44, 45-54 и 55+). Само в два случая целевата група е била младежи под 16 години. Библиотекарите смятат, че е необходимо да се организират такива обучения за маргинализирани групи като безработни, имигранти, селско население, роми и други социални групи.

Обучението в Словения е обхващало само основни теми като: спестявания, финанси и сигурност, инвестиции, управление на бюджета, заеми и предприемачество.

Само една обществена библиотека е изразила ясен интерес към организиране на програма за обучение по финансова грамотност. 35 от всички словенски обществени библиотеки считат, че са в състояние да организират обучение по финансова грамотност, но са обезпокоени от липсата на експерти и ресурси.

Проучванията в четирите страни-партньори показват, че най-голям интерес към програмите по финансова грамотност проявяват библиотеките в селските или полуселските райони. Библиотеките, които имат опит с някакъв вид обучение по темата, си сътрудничат предимно с

външни експерти от банки, застрахователни офиси, неправителствени организации и други структури. Поради липсата на опит и знания библиотекарите не се чувстват достатъчно уверени да започнат такъв вид обучение в своите библиотеки. Въпреки това всички анкетирани библиотеки разпознават нуждата от подобни обучения в своите общности.

Целевите групи се различават в отделните държави. Съществуващите програми по финансова грамотност са насочени към млади или възрастни хора, с изключение на Словения. Темите на проведените обучения в библиотеките са много сходни във всички страни.

Обобщеният доклад от проучването, от който са взети цитираните данни и изводи, е достъпен на английски език на платформата finlit.eu <https://finlit.eu/edu/mod/page/view.php?id=6>

1.3 Кой може да помогне?

Обществените библиотеки са най-устойчивите местни културно-образователни и информационни центрове. В малките градове и селските райони те често са единствените институции, отворени и достъпни за всички възрастови групи. Тяхната мрежа е толкова гъсто изплетена, че не заобикаля дори и най-малките населени места. В много региони те са и единствените центрове за неформално образование, достъпни за възрастните хора. В отговор на нуждите на потребителите, библиотекарите често влизат в ролята на обучители. Те обучават потребителите в много области, като подкрепят не само достъпа им до култура, но им осигуряват информация, свързана с тяхното професионално развитие, здраве или управление на семейния бюджет. Библиотекарите нямат достатъчна квалификация за обучение на възрастни хора и разчитат на собствените си умения, за да посрещнат тези нужди. От друга страна, те са изключително подготвени и образовани в управлението на информацията и се ползват с доверие и уважение в общността поради своите знания и отдаденост.

През последните години много библиотекари от страните партньори по проекта FINLIT са обучени допълнително да предоставят услуги, които отговарят на нуждите на потребителите (например електронна работа, електронно здравеопазване, електронна култура, управление на културни институции). Това е постигнато в България, Полша и Румъния чрез програмата "Глобални библиотеки", а в Словения - чрез различни редовни курсове за обучение на библиотекари. От години библиотекарите организират образователни дейности за възрастни потребители на библиотеките, следвайки очакванията и нуждите на местната общност (напр. обучение за използване на компютри с достъп до интернет). Така финансовото обучение се появява в библиотеките в Полша - в рамките на проучване на нуждите на потребителите, проведено като част от програмата за развитие на библиотеките, възрастните респонденти признават, че им липсват финансови познания и биха искали да ги придобият в библиотеката. Това става основание през 2012 г. да се стартира проект "За финансите... в библиотеката", чийто успех вдъхновява разработването и реализирането на FINLIT.

Въпреки това, с изключение на полския опит, пионерските проекти в Румъния и малките индивидуални стъпки в България или Словения, никоя библиотечна мрежа не предлага на своите възрастни потребители структурирани и организирани курсове по финансова грамотност. Необходими са допълнителни усилия в тази област и тази необходимост е движещата сила на нашия проект.

Основната цел на проекта FINLIT е да предложи модел за неформално образование по финансова грамотност, който може да бъде приложен във всяка обществена библиотека. Повечето от библиотекарите в обществените библиотеки не са достатъчно уверени, за да предприемат подобни обучителни курсове поради липса на знания или увереност. Образователният модел, разработен в рамките на проекта FINLIT, има за цел да предостави на библиотекарите-обучители по финансовата грамотност образователни ресурси и сценарии за тяхното приложение. Той изисква много малко усилия от страна на библиотекарите и предоставя богато съдържание в

областта на финансовото образование, интегрирано на електронна образователна платформа (Moodle), за да бъде достъпно за различни целеви потребители.

Компетенциите, които библиотекарите-обучители ще постигнат по време на и след проекта FINLIT, са:

- ще повишат собствената си финансова грамотност;
- ще се научат как да обучават възрастни хора;
- ще придобият знания за смесеното обучение;
- ще научат как да провеждат онлайн и офлайн обучения;
- с помощта на сценариите към курсовете ще станат уверени ментори на своите потребители, които участват в курсове по финансова грамотност.

Този вид систематично и организирано обучение по финансово образование е приложено за първи път в България, Румъния и Словения. От участващите държави, само Полша има опит по темата, който се доказва като много успешен. Образователния модел FINLIT и съдържанието на курсовете по финансовата грамотност са резултат от опита на много експерти и прилагането на различни методи и подходи.

Всички библиотекари и обществени библиотеки, участвали в пилотните обучения по FINLIT в рамките на проекта, оценяват високо усилията, вложени в проекта FINLIT, и смятат всички разработени курсове за много полезни. Те са уверени, че разпространението на тази програма може да донесе много ползи и благополучие на техните потребители.

Много библиотеки от страните-партньори вече са включили образователната курсове на FINLIT в своите програми за обучение. Сътрудничеството между партньорските организации ще продължи и след края на проекта чрез използване на общата платформа finlit.eu и обмяна на опит, което ще разшири обхвата на обучените по финансова грамотност в повече библиотеки от четирите държави.

1.4 Подготовка на библиотеката за обучения по финансова грамотност

• FINLIT програма за библиотекарите-обучители

Обществените библиотеки са най-устойчивите местни културно-образователни и информационни центрове. В малките градове и селските райони те често са единствените институции, отворени и достъпни за всички възрастови групи. Тяхната мрежа е толкова гъсто изплетена, че не заобикаля дори и най-малките населени места. В много региони те са и единствените **центрове за неформално образование, достъпни за възрастните хора**.

В отговор на нуждите на потребителите, библиотекарите често влизат в ролята на обучители. Те обучават потребителите в много области, като подкрепят не само достъпа им до култура, но им осигуряват информация, свързана с тяхното професионално развитие, здраве или управление на семейния бюджет. Библиотекарите нямат достатъчна квалификация за обучение на възрастни хора и разчитат на собствените си умения, за да посрещнат тези нужди. От друга страна, те са изключително подготвени и образовани в управлението на информацията и се ползват с доверие и уважение в общността поради своите знания и отдаденост.

Работата в общество, основано на знанието, поставя нови предизвикателства пред библиотекарите. Потребителите на библиотечни услуги се сблъскват ежедневно с все по-специализирани информационни и комуникационни технологии за достъп до услуги, особено в Интернет. Финансовата грамотност, също не бива да бъде пренебрегвана, тъй като управлението на семейните и лични финанси е част от нашето ежедневието. Все по-често гражданите се обръщат именно към библиотекарите, за да потърсят тези новите знания и умения.

Поредицата от образователни курсове и ресурси за библиотекари-обучители, разработена в рамките на проект FINLIT, е създадена с цел да повиши тяхната собствена финансова грамотност, но и уменията и им да провеждат и организират обучения на възрастни хора, като предоставят по един компетентен и професионален начин финансови знания, отговарящи на потребностите на местната общност.

Елементи на обучителния цикъл за библиотекари

1. Финансова грамотност за библиотекари-обучители

Обучителната програма започва с два 6-модулни онлайн курса за финансова грамотност – ниво 1 и ниво 2. Това са същите курсове за финансова грамотност, които библиотекарите ще използват за обучение на гражданите, но скалата за оценка е по-висока. За да изпълняват успешно ролята си на фасилитатори, библиотекарите трябва да имат достатъчно добри познания. Финансовите курсове се провеждат от финансов експерт и са подробно описани в програмата FINLIT за потребители.

Програма FINLIT - <https://finlit.eu/edu/mod/page/view.php?id=1852>

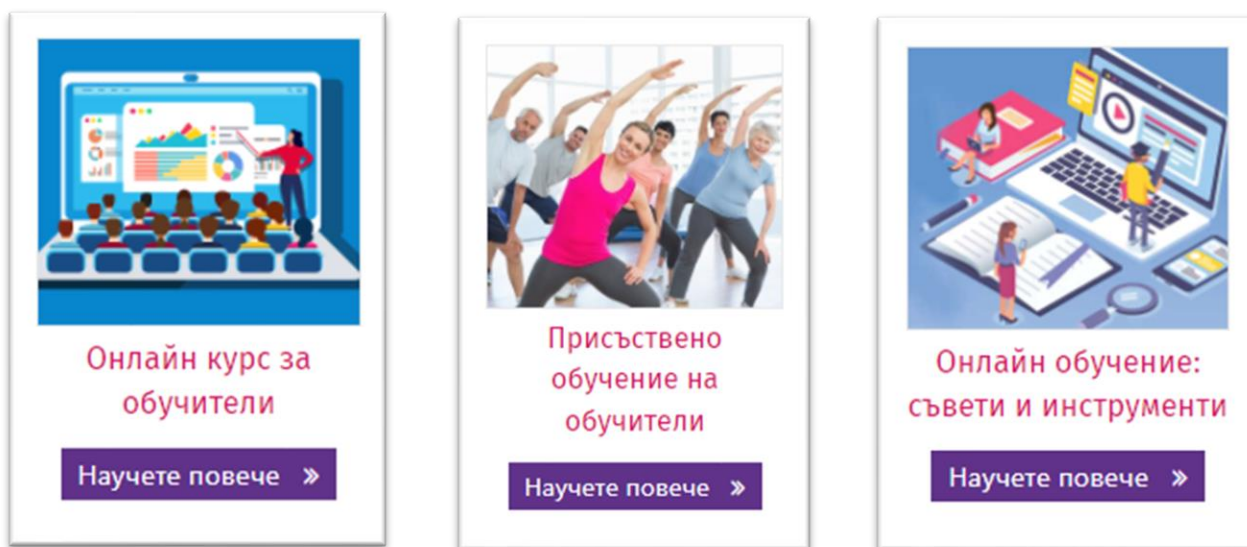
2. Обучение на обучители

В тази част от програмата библиотекарите ще научат какви методи да използват в обученията на възрастни, с какви предизвикателства могат да се сблъскат и как да развият своите умения като модератори. Обучението се провежда от ключови обучители с опит в обучението на възрастни и запознати с работата на библиотеките. Програмата за обучение на обучители има няколко компонента:

2.1 Онлайн курс за обучители - 6 модула;

2.2 Присъствени обучения (8 сесии x 90 минути) – организира се в библиотеката, за нейните служители, включени в програмата;

2.3 Онлайн обучение: съвети и инструменти – онлайн курс, разработен в отговор на нуждите на библиотекарите от специфични умения за организирането и провеждането на онлайн срещи и обучения в библиотеката. Този курс се препоръчва не само за начинаещи обучители, но и за тези, които търсят нови вдъхновения за своите онлайн сесии с възрастни чрез интерактивни методи и инструменти.

3. Подготовка на курс по финансова грамотност в местната библиотека

В полза на библиотекарите, които планират обучения по финансова грамотност за своите потребители, са подготвени **12 сценария на образователни сесии**, съобразени със съдържанието на модулите от онлайн курсовете в програма FINLIT. Сценариите са предназначени за провеждане на хибридни обучение, при които се редуват присъствени и онлайн обучителни сесии в библиотеката, но могат да бъдат приспособени и за обучение само в онлайн формат.

На платформата finlit.eu ще намерите пакет от образователни ресурси, които помагат на библиотекарите да станат фасилитатори по финансова грамотност за възрастни потребители на библиотечни услуги. Материалите са достъпни на 5 езика: английски, български, полски, румънски и словенски, и се предоставят безплатно.

Съдържание на обучителната програма или какво ще научат библиотекарите?

Образователното съдържание в курсовете за електронно обучение е богато и представено по разнообразни начини. Има информативни диаграми, задачи, които обучаемите трябва да изпълняват, обобщения, тестове. Представени са препратки към външни ресурси – статии, видео и аудио материали. Модулите са съобразени със знанията и уменията на хора, които макар да нямат опит като обучители, работят с възрастни в читателските клубове или в други библиотечни дейности. Успешно завършилите курса и постигнали необходимия резултат получават сертификат.

Онлайн курс за обучители (2.1)

С участието си в този курс, библиотекарите ще постигнат следните цели:

- ще повишат знанията си относно обучението на възрастните хора
- ще се научат как да създават образователни ситуации
- ще се запознаят и научат да използват различни образователни инструменти
- ще научат каква е ролята на учителя по финансова грамотност

Курсът съдържа 6 учебни модула и завършва с тест за проверка на знанията.

1. Как учат възрастните?
2. Въведение в модерирването
3. Лесни начини, за повишаване на ангажираността
4. Разрешаване на конфликти
5. Полезни онлайн инструменти за обучители по финансова грамотност
6. Етичен кодекс на обучителите по финансова грамотност

Ето няколко примера от съдържанието на учебните модули:

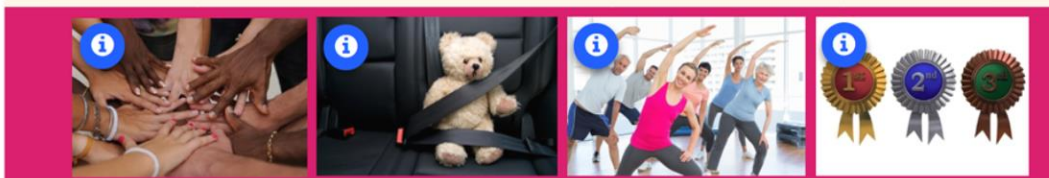

Модул 1: Как учат възрастните?

Елементи на педагогическата ситуация

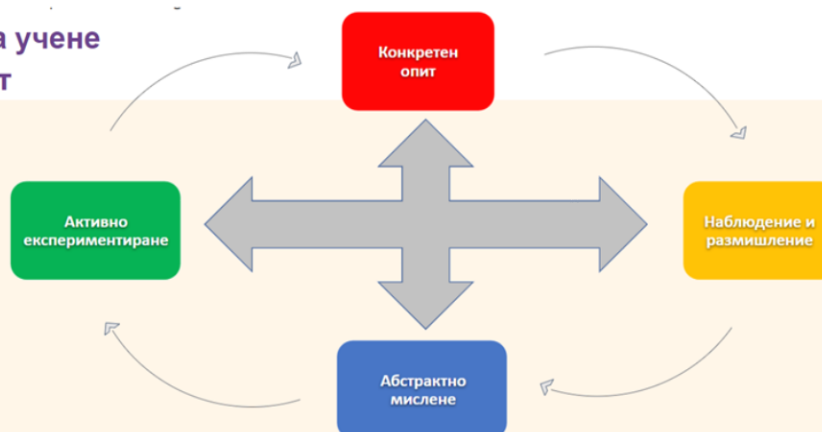
Какви условия трябва да бъдат осигурени, за да се осъществи една педагогическа ситуация?

За да научите, кликнете върху иконите на изображенията.

Модул 1: Как учат възрастните?

Модел на учене чрез опит

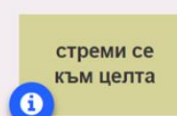
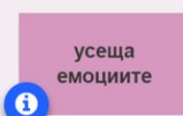
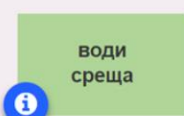
Източник: Alice Y. Kolb, David A. Kolb, The Kolb Learning Style Inventory 4.0: Guide to Theory, Psychometrics, Research & Applications, Experience Based Learning

Модул 2: Въведение в модерирането

Кой е модератор?

Модераторът е човек, който улеснява дадена група да достигне своята цел. В нашия случай това е образователна цел. Какво точно прави модераторът?

Кликнете върху сините иконки, за да разберете какво се крие под слоганите.

Модул 2: Въведение в модерирането

Задаване на въпроси

Това е най-лесната техника за ангажиране на участниците и е много необходима. Щом участниците завършват обучителен модул от онлайн курса, ги поканете за офлайн дейности и... задайте въпрос. Ако представяте нови знания, щом стигнете до края... отново задайте въпрос.

Питайте за мнение, за решение, за верния отговор, за липсващи данни, за преживяване, за чувства. Това грабва вниманието, повишава енергийните нива, повишава ангажираността. Участниците се чувстват поканени да участват активно и се чувстват важни в обучителния процес.

Задаването на въпроси изглежда толкова очевидно и много хора мислят, че е лесно. Но това не е вярно!

Вижте на следващия слайд какъв опит имат с въпросите Мартин и Ани.

Модул 3: Лесни начини за повишаване на ангажираността

Работа по групи

Работата в малки групи от 3-5 човека също е популярна техника, използвана по време на обучения. Ако в помещението имате достатъчно място, лесно може да я използвате. Въпреки това, помислете как ще го направите, защото имате поне два варианта. Кликнете върху номерата им, за да ги научите.

1

Всяка малка група прави едно и също (например, прави списък на ползите от редовните спестявания), а след това има споделено представяне на резултатите от работата или обсъждане.

2

Всяка малка група се занимава с различна част от едно и също задание (например, една група прави списък на ползите от редовно спестяване, другата – списък с недостатъците, а третата – списък от стъпки за започване на спестяване). Накрая резултатите от работата се събират в едно цяло, като общ резултат на цялата група от обучаеми.

Модул 4: Разрешаване на конфликти

Видове конфликти

Най-познатата типология на конфликтите са т.нар. Конфликти на Мур. Този американски медиатор, модератор и автор на системи за управление на конфликти е разделил конфликтите на 5 категории.

Кликнете върху иконите във всеки от елементите на кръга, за да видите какво се крие под съответния вид.

Причини за конфликти

Модул 4: Разрешаване на конфликти

Компромисна стратегия

Обикновено се асоциира със зебра или лисица.

Компромисната стратегия изисква двете страни в даден конфликт да се откажат от част от своите позиции, за да достигнат до приемливо и за двете решение.

Тази стратегия се прилага най-често при конфликти, в които страните имат приблизително равностойна власт. Собствениците на фирми често използват компромиса по време на преговори за подписване на договор с други фирми, като всяка от страните отстъпва нещо ценно, като например клиенти или услуги.

Модул 5: Полезни онлайн инструменти за обучители по финансова грамотност

Филми

„Вълкът от Уол Стрийт“, „Големият залог“ или „Преследване на щастието“?

Кои от тези филми ще използвате по време на обученията по финансова грамотност?

Не планирайте да прожектирате целия филм наведнъж, защото нямате нито времето, нито вероятно лиценз за такава прожекция в библиотеката. Но защо да не покажете на участниците няколко-минутен откъс, който да онагледява теми за инвестиционните фондове, глобалната финансова система или постигането на финансова свобода?

Модул 6: Етичен кодекс на обучителите по финансова грамотност

Правило 3

Библиотекарят (обучителят) не действа като икономически експерт по време на обученията. Той не трябва да отговаря на въпроси, отнасящи се до финансови казуси.

Присъствени обучения (2.2)

Образователните цели на присъствените обучения са:

- да повиши уменията на обучителите за водене на дискусии;
- да опресни знанията на обучителите по основните методи и подходи в обучението на възрастни и да поясни етичните аспекти на обучението по финансова грамотност;
- да запознае обучителите по програма FINLIT с възможностите на образователната платформа като основен инструмент в обучението по финансова грамотност.

Програмата на обученията се състои от 8 модула, разпределени в сесии по 90 минути:

1. Въведение
2. Запознаване с аудиторията и оценка на потребности
3. Ангажиране на участниците и преодоляване на трудните ситуации
4. Въпросите – основно средство за комуникация
5. Практическо приложение на модераторските умения, 1 част
6. Практическо приложение на модераторските умения, 2 част
7. Практическо приложение на модераторските умения, 3 част
8. Платформа за електронно обучение и обобщение

Съдържание на курса:

1. Как да се определят нуждите на местните жители по отношение на финансовото образование - създаване на профил на общността и оценка на нуждите
2. Проверка на знанията и уменията (в областта на финансовото образование и ИКТ) на потенциалните участници; методи и инструменти за ИКТ грамотност на потребителите - полски тест за цифрови умения
3. Способност на библиотеката да осигурява обучение - екип, оборудване, пространство
4. Групови методи за набиране на курсове за финансовото образование - теоретични
5. Въведение в модерирването - роля на модератора
6. Популяризиране на новото библиотечно предложение: финансовото образование за възрастни библиотечни потребители - методи и планиране
7. Работа в мрежа и сътрудничество с местни участници (асоциации, местен бизнес, местна власт
8. Работа в екип (финансовото образование като част от дейността на библиотеката, разделение на задачите в екипа на библиотекарите, съвместно провеждане на обучения по финансово образование в библиотеката и др.)
9. Трудни ситуации и разрешаване на конфликти
10. Наблюдение и оценка

Онлайн обучение: съвети и инструменти (2.4)

Образователните цели на този курс са:

- повишаване на знанията за онлайн образованието
- разширяване на знанията за създаване на образователни ситуации, при онлайн обучение
- увеличаване на знанията за инструменти и техники, поддържащи онлайн образованието
- повишаване на знанията за стиловете на обучение и ролите на преподавателите
- предпазване от често срещани грешки при онлайн обученията

Курсът съдържа 5 учебни модула:

Модул 1: Въведение и основни препоръки

Модул 2: Как да планирам онлайн обучение?

Модул 3: Избрани приложения за подпомагане на онлайн обучението. Обзор

Модул 4: Приложенията не са всичко – за какво друго трябва да се погрижите, когато планирате онлайн обучение?

Модул 5: Грешки, които не е нужно да правите

Ето няколко примера от съдържанието на учебните модули:

Модул 2: Как да планирам онлайн обучение?

FINANCIAL LITERACY
THROUGH PUBLIC
LIBRARIES

Как да планираме онлайн обучение?

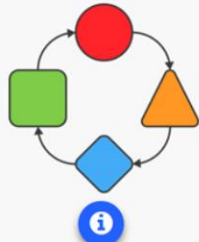
Финансова грамотност в обществените библиотеки

Модул 2

Модул 1: Въведение и основни препоръки

Основни препоръки

Преди да разгледаме подробно, на какво трябва да обръщаме внимание по време на обучението, ще започнем с три ключови препоръки, които винаги трябва да имате предвид. За какво се отнасят те?

Модул 3: Избрани приложения за подпомагане на онлайн обучението. Обзор

Задача

Преди да разгледаме по-отблизо този тип приложения, един загоряващ въпрос:

За какво обикновено се използват „whiteboards“ по време на онлайн обучение?

Те са предоставени като място за записване на участниците по време на обучението,

С използването на допълнително осветление те осигуряват дифузия на светлината и по-добри визуални ефекти.

Основната им цел е да създадат списък с присъстващи.

Тезаместват флипчартите и предоставят място на учителя или участниците да пишат или рисуват

Сценарии за провеждане на образователни сесии по финансова грамотност в библиотеките (3)

Сценариите предоставят насоки как да се провеждат обучителните сесии към курсовете по финансова грамотност, както под формата на присъствени срещи в библиотеката, така и онлайн. Сценариите се използват от сертифицираните библиотекари-обучители за планиране и подготовка на обученията на потребители в библиотеките.

Файловете по-долу описват сценарии за обучение за различните модули на курса.

- BG_SCENARIO_Module 1_FINANCIAL PLANNING AND PERSONAL BUDGET.pdf
- BG_SCENARIO_Module 2_THE FINANCIAL SYSTEM.pdf
- BG_SCENARIO_Module 3_CREDITS AND LOANS.pdf
- BG_SCENARIO_Module 4_INSURANCE.pdf
- BG_SCENARIO_Module 5_CONSUMER PROTECTION AND SECURITY.pdf

• Сценарии за обучение - ниво напреднали

- BG_SCENARIO_Module 1_BANKING ONLINE.pdf
- BG_SCENARIO_Module 2_ONLINE SHOPPING.pdf
- BG_SCENARIO_Module 3_SECURE FINANCE ON INTERNET.PDF
- BG_SCENARIO_Module 4_SAVING AND INVESTING.pdf
- BG_SCENARIO_Module 5_INHERITANCE.pdf
- BG_SCENARIO_Module 6_EARNING IN RETIREMENT.pdf

Как да се включите в обучителната програма по FINLIT за библиотекари?

1. Регистрирайте се на платформата FINLIT като следвате указанията за потребители <https://finlit.eu/edu/mod/page/view.php?id=42>
2. Свържете се с националния координатор за Полша, Румъния, България и Словения – страните партньори по проекта за да обсъдите желанието си да организирате курс по финансова грамотност във Вашата библиотека, контакти на координаторите може да намерите тук: <https://finlit.eu/edu/mod/page/view.php?id=7>

Обучението по FINLIT е бесплатно, както за ползватели на библиотечни услуги, така и за библиотекари-обучители. След успешното преминаване през серия от обучителни курсове на платформата finlit.eu, библиотекарите ще бъдат сертифицирани като фасилитатори и могат да провеждат финансово обучение за възрастни потребители в своите библиотеки. Библиотекарите не са и не стават финансови експерти – те се сертифицират като **ментори по финансова грамотност за гражданите**.

При успешно завършване на онлайн курсовете по финансова грамотност, всеки библиотекар също получава автоматично генериран Сертификат с уникален номер.

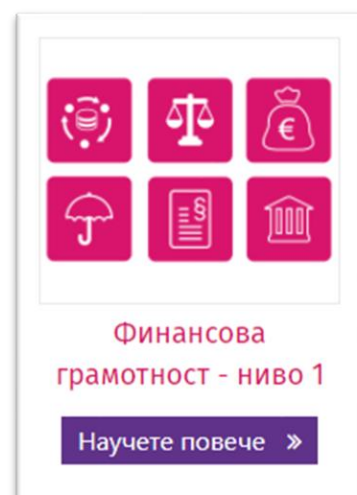
- **Learning program for library users**

Финансовата грамотност (FIN+LIT) е една от ключовите компетентности за 21-ви век. Тя представлява комбинация от финансови **познания, умения и поведение**, които ни подпомагат да вземаме разумни финансови решения, така че да постигнем финансово благополучие. Без значение колко добре управляваме личните си финанси, дали някога сме използвали кредитни или застрахователни услуги, докде се простират познанията ни за финансовите системи и еврозоната, колко опит имаме в онлайн пазаруването или онлайн банкирането, всички ние се нуждаем от повече знания и повече умения за да защитим себе си и своите семейства в бързо променящата се и много сложна съвременна финансова среда, в която финансовите продукти и услуги стават все по-сложни и по-рискови.

Образователната програма FINLIT предоставя **знания**, развива **умения** и стимулира **прилагането** им в онлайн среда или в реалния живот. Тя е разработена като смесена форма на обучение, съчетаваща присъствени обучения с онлайн курсове и се предоставя в обществените библиотеки от обучени и сертифицирани библиотекари. Програмата е достъпна на 5 езика – английски, полски, български, румънски и словенски и се състои от две нива – за начинаещи и за напреднали, достъпни в два онлайн курса със сценарии за фасилитиране на обученията в библиотеките.

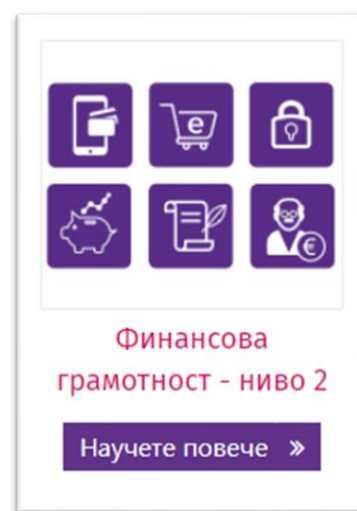
Ниво 1 от програмата се състои от 6 модула:

1. Финансово планиране и личен бюджет
2. Финансовата система
3. Кредити и заеми
4. Застраховки
5. Защита на потребителите на финансови услуги
6. Централната банка – само на полски и румънски

Ниво 2 от програмата се състои от 6 модула:

1. Онлайн банкиране
2. Онлайн пазаруване
3. Сигурност при финансови операции онлайн
4. Спестяване и инвестиране
5. Наследство
6. Пенсионирание и допълнителни доходи

Образователното съдържание е богато и поднесено по много интересен начин, с професионален дизайн, пълно с практически примери, интерактивни упражнения, индивидуални или групови задачи, видео и аудио ресурси. Всички модули са адаптирани към финансовата система на страната и предлаганите продукти и услуги на конкретния финансов пазар.

Ето няколко примера:

Модул 1: Финансово планиране и личен бюджет

FINANCIAL LITERACY
THROUGH PUBLIC
LIBRARIES

Финансово планиране и личен бюджет

Финансова грамотност в обществените библиотеки

Модул 1, ниво начинаещи

Модул 1: Финансово планиране и личен бюджет

Упражнение 1: "Моите съвети"

Ще се запознаете с две семейни двойки – Петър и Анна, Нина и Георги. Разгледайте информацията за всяка една от двойките. В полето до тях са представени различни финансови цели.

Петър на 58 г. и Анна на 56 г. – женени, с две големи дъщери, живеят в собствен дом

ЦЕЛИ

- ♥ Да си купят нова кола
- ♥ Да си купят апартамент
- ♥ Да отидат на околосветско пътешествие
- ♥ Спестяване за образованието на децата
- ♥ Спестяване за пенсиониране
- ♥ Здравно осигуряване/застраховане

Модул 1: Финансово планиране и личен бюджет

Упражнение 2: "Личен баланс"

Това е информация за личния баланс на Иван. Изчислете неговата нетна стойност.

АКТИВИ	лева	ЗАДЪЛЖЕНИЯ	лева
Апартамент	200 000	Ипотека	140 000
Банкови депозити	5 000	Потребителски заем	30 000
Автомобил	12 000	Лизинг	5 000
Взаимни фондове	10 000		
Къща в провинцията	50 000		
ОБЩО	?	ОБЩО	?

Изчислете

НЕТНА СТОЙНОСТ =
☒ Провери

Лесно бюджетиране с метода "20-30-50"

- При този метод разпределяте парите си само в три категории в следното процентно съотношение: 50% от доходите са за основни/фиксиран разход, 30% - за избираеми разходи, а 20% за изпълнението на финансовите Ви цели.
- С този метод си спестявате формирането на множество различни категории при планирането на разходите си.
- Можете да промените процентните съотношения, така че по-адекватно да отразяват личната Ви ситуация. Например, може да насочите 60% от доходите си за основни разходи, 30% за избираеми разходи и 10% за финансовите Ви цели (по схема „60-30-10“).

50% от приходите ви

Основни разходи (Нужди)

Кликнете тук, за да научите повече!

30% от приходите ви

Избираеми разходи (Желания)

Кликнете тук, за да научите повече!

20% от приходите ви

Финансови цели (Индивидуални за всеки)

Кликнете тук, за да научите повече!

Валутен борд

- На 10 юли 2020 г. България е приета за член на валутно-курсния механизъм ERM II и банковия съюз, т.нар. «чакална за еврото».
- Валутният борд се запазва до приемането на еврото. Курсът на лева към еврото остава непроменен.

Рефинансиране на кредит

Рефинансиране на кредит означава вземане на нов кредит, с който погасявате старите си задължения.

Вариант 1 – рефинансиране за погасяване на стар кредит с нов от банката, която го е отпуснала, но при нови, по-изгодни условия.

Вариант 2 – рефинансиране за погасяване на стар кредит с нов, отпуснат от друга банка.

Вариант на рефинансиране: Обединяване на дългове

Обединяването на дълговете в един се прави чрез отпускане на нов кредит за рефинансиране, с който се погасяват изплащаните до този момент заеми – например, потребителски заем, кредитна карта, овърдрафт. Основната полза за потребителя е, че задълженията се плащат вече с една месечна вноска, на една дата, начисляват се такси и удръжки за поддържане на една сметка.

Модул 4: Застраховане

Какво научих в този модул?

Проверете знанията си, като вземете теста!

1. Често се употребява фразата, че застраховките осигуряват защита от определени рискове. Това по правило означава, че:

Служителите на застрахователите са поели ангажимент да опазват вашето движимо и недвижимо имущество

Дава ви гаранция, че точно на вас нищо лошо няма да се случи.

Ако се случи събитие, описано като риск в застраховката ви, вие ще получите обезщетение, което да ви помогне да се справите с финансовите последици от него.

Модул 1: Банкиране и онлайн банкиране

FINANCIAL LITERACY
THROUGH PUBLIC
LIBRARIES

Банкиране и онлайн банкиране

Финансова грамотност в обществените библиотеки

Модул 1, ниво напреднали

Модул 3: Сигурност при финансови операции онлайн

Фалшиви SMS-и

- Често срещана измама е фалшив смс, в който се предлага заплащане.
- В него пише, че трябва да въведете потребителското си име и паролата си за електронното си банкиране, но това означава, че най-вероятно ще изгубите всичките си пари.

Смишинг (комбинация от думите SMS и Фишинг) е опит за измама, чрез която да бъде получена лична, финансова или свързана със сигурността информация чрез текстово съобщение.

КАК РАБОТИ ИЗМАМАТА?

Текстовото съобщение обикновено изисква от вас да въведете потребителско име или да се свържете на телефонен номер, за да "потвърдите", "актуализирате" или "активирате" профила си. Но ... никога не вярвайте на фалшиви уебсайтове и на телефонни номера отговарящи измамници, които се представят, че е от реална измама.

Как да започнете курс по финансова грамотност?

1. Регистрирайте се на платформата FINLIT – следвайте стъпките в ръководството за потребителя <https://finlit.eu/edu/mod/page/view.php?id=42>
2. Свържете се с една от библиотеките, които предоставя обучение по FINLIT в България и получите информация за предстоящите курсове.
3. Определете нивото си и започнете курс – препоръчваме да започнете с основното ниво и след това да надградите знанията си с модулите за напреднали.

Курсовете по FINLIT са безплатни и се предоставят в обществените библиотеки от образователни и финансови експерти като се подпомагат от сертифицирани библиотекари-обучители.

След успешното завършване на курса всеки обучаем получава автоматично генериран сертификат с уникален номер.

2. | ОСОБЕНОСТИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОГРАМАТА В БЪЛГАРИЯ, ПОЛША, РУМЪНИЯ И СЛОВЕНИЯ - СЪВЕТИ И ПРЕПОРЪКИ

2.1 Подготовка на курсовете за библиотекари и за потребители

Програмата за подготовка на библиотекари за провеждане на финансово обучение на възрастни потребители в библиотеките е изготвена след анализ на предложенията и нуждите от финансово обучение в четирите страни партньори по проекта. Те бяха използвани и за създаване на каталог от финансови въпроси, които бяха включени в програмата за обучение на възрастни потребители в библиотеките. Заключениета бяха събрани във вече споменатия доклад "Financial Literacy

Through Public Libraries - Good Practices Mapping Report", достъпен на английски език на платформата finlit.eu.

Курсовете за електронно обучение, подготвени на платформата finlit.eu, са предназначени за възрастни потребители на библиотеките, лица, които не са финансови специалисти и нямат опит в областта на финансовата грамотност. Обучението с помощта на подготвените курсове изисква дигитална компетентност на ниво, позволяващо да се работи с браузър, да се използват уебсайтове, да се създават индивидуални акаунти в различни услуги, да се работи с електронна пощенска кутия.

Образователната програма FINLIT предоставя знания, развива умения и стимулира практиката - онлайн и офлайн. Тя се основава на хибриден (смесен) метод на обучение, съчетаващ обучение лице в лице (в класната стая) с онлайн курсове, и се предоставя в обществените библиотеки от обучени и сертифицирани библиотекари. Програмата се предлага на 5 езика - английски, полски, български, румънски и словенски, и се състои от две нива - основно и за напреднали. Съществуват два курса за електронно обучение. Има и подготвени сценарии за водещи библиотекари със съвети как да провеждат занятията както на място, така и онлайн.

2.2 Как постъпихме ние? - данни, описание и процедури

България

Фондация "Глобални библиотеки - България" (ФГББ) реализира проекта в тясно партньорство с Регионалната библиотека в Русе, която е единствената библиотека в България с някакъв, дори и малък опит във финансовото образование за възрастни. Пилотирането се осъществи в област Русе - голяма административна единица в Северна България. Библиотеките бяха избрани след официална покана, обявена от Фондация "Глобални библиотеки" сред членовете на библиотечната ѝ мрежа в региона. Всички библиотеки от мрежата на GLBF са технически оборудвани, за да предоставят достъп до платформата FINLIT (компютри, софтуер, място за обучение). Специално внимание беше отделено на обществените библиотеки в малките градове и селските райони. Беше разработен формуляр за кандидатстване и всички заинтересовани кандидати го изпратиха на директора на GLBF.

При оценката на кандидатурите бяха взети предвид следните критерии:

- мотивация за участие в етапа на пилотиране,
- цифрови умения
- предишен опит в обучението на възрастни.

Общо 5 библиотеки бяха избрани да участват в процеса на пилотиране в България - една регионална библиотека и 4 читалищни библиотеки. Читалищните библиотеки бяха разположени в различни райони - една в малък град, а 3 бяха селски библиотеки. Бяха обучени и сертифицирани като обучители 10 библиотекари.

Пилотното обучение на библиотекарите в България беше в хибридна форма. Финансовата програма беше проведена само онлайн, докато програмата за обучение беше проведена в смесена форма, съчетаваща онлайн и традиционно обучение лице в лице.

Обучението започна с финансови курсове за библиотекари, включващи поредица от уебинари и финансови модули. Двете части на финансовата програма - основна и за напреднали, бяха проведени онлайн на платформата FINLIT. Бяха приложени два вида електронно обучение:

- Синхронно обучение - взаимодействие в реално време на библиотекарите с финансов експерт и ключов обучител чрез виртуалната класна стая на платформата;
- асинхронно обучение - без взаимодействие в реално време на библиотекарите с обучителите и експертите, подпомогнато самостоятелно обучение с ясни инструкции и възможност за връзка с учителя и задаване на въпроси;

Въпреки че сертификатите за финансовите курсове бяха издадени по електронен път, те не бяха изпратени на библиотекарите. Сертификатите бяха разпечатани и по време на онлайн обучението по LTT беше организирана церемония по сертифициране, на която бяха представени библиотекарите от всички страни по проекта.

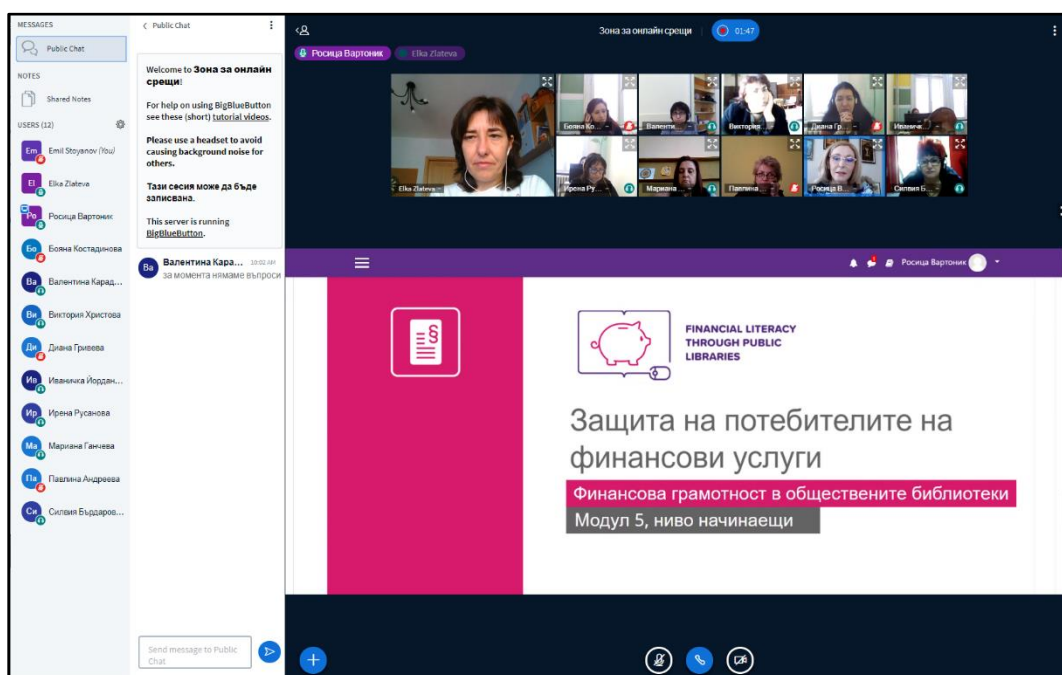
След успешното сертифициране на основните и разширените финансови курсове библиотекарите продължиха с програмата за TOT в хибриден формат. Онлайн курсът беше проведен на платформата, като отново беше използвано синхронно и асинхронно обучение за различните модули. Резултатите се оценяваха с тест за оценка, а сертификатите се издаваха само по електронен път. Частта от TOT на място се проведе лице в лице в Регионалната библиотека в Русе.

Пилотното обучение на възрастни потребители също беше в смесен формат. Библиотекарите поканиха стажантите си във всяка библиотека и представиха проекта и платформата. След това те продължиха с финансовите модули, като комбинираха онлайн обучението по платформата с традиционното обучение. По-голямата част от обучението се проведе в библиотеката, като се използваха наличните компютри и места за обучение, с много малки изключения, когато библиотекарите обучаваха своите потребители дистанционно. Общо 37 крайни потребители взеха участие в пилотната фаза в България, като 34 от тях успешно завършиха финансовия курс и получиха автоматично генерирани сертификати. Освен това някои от библиотеките организираха малки сертификационни церемонии и дори добавиха към сертификатите кутии за спасяване на прасенца, за да възнаградят усилията на участниците по време на обучението и да ги насърчат да прилагат придобитите знания и умения.

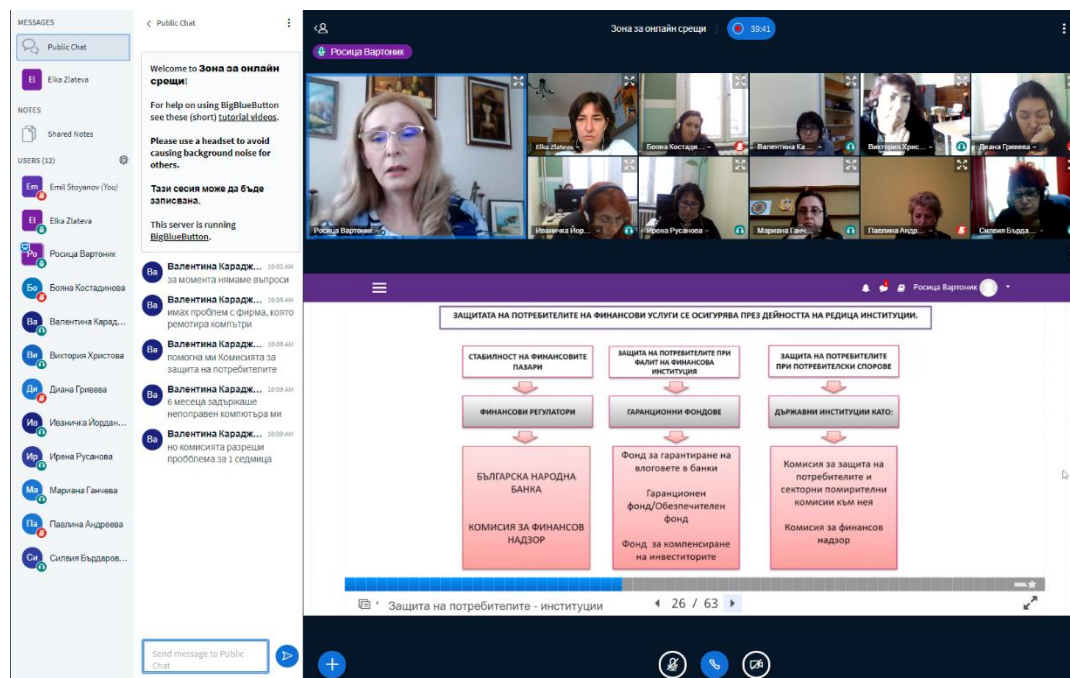
Обучителният екип в България се състои от трима ключови обучители - финансов експерт, програмен експерт и експерт по платформите. Комбинацията от тези три профила беше много успешна и българският екип не срещна никакви проблеми.

Според критериите за подбор всички библиотекари, които взеха участие в етапа на пилотиране в България, бяха с много добри цифрови умения. Те не срещнаха никакви проблеми по време на собственото си обучение - лесно се регистрираха и използваха платформата, винаги бяха навреме за онлайн сесиите и уебинарите, изпълниха всички модули и тестове за оценка, всички участваха в присъственото обучение в Регионална библиотека Русе. Редовната комуникация и ясните задачи бяха от ключово значение за резултатите.

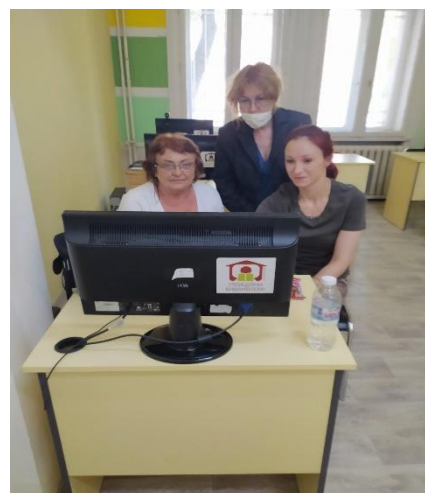
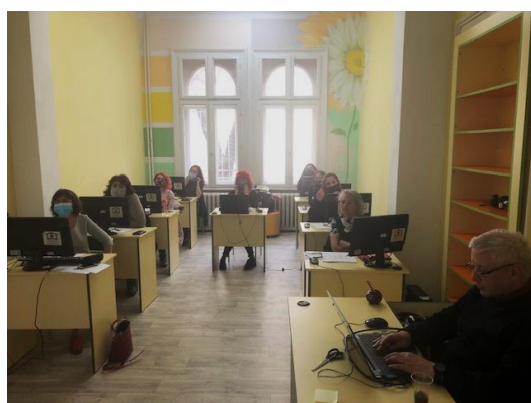
За всички тях обаче ситуацията се промени, когато самите те станаха обучители, тъй като нито един от библиотекарите нямаше опит в онлайн обучението. Обучителният екип предварително осъзна тази необходимост и подготви практическо упражнение след TOT програмата и непосредствено преди обучението на крайните потребители. Ръководени от ключовите експерти по проекта, библиотекарите изпълниха един финансов модул на платформата като демонстрация и практическо упражнение на промяната, която настъпи в тяхната роля от обучаеми в обучители. Упражнението беше направено в компютърната зала на Регионалната библиотека в Русе, където библиотекарите бяха разделени на две групи - едната представляваше обучители, а другата - обучаеми. Те се научиха как да регистрират потребители в платформата, как да ги записват в курсовете, как да ги навигират през съдържанието и тестовете за оценка и т.н.

Регионална библиотека "Любен Каравелов" Русе. Обучителна сесия по финансова грамотност за библиотекари по проект FINLIT, осъществени от експерти.

Регионална библиотека "Любен Каравелов" Русе. Обучителна сесия по финансова грамотност за библиотекари по проект FINLIT, осъществени от експерти.

Регионална библиотека "Любен Каравелов" Русе. Присъствено обучение за библиотекари, работа на платформата и работа по групи

Регионална библиотека "Любен Каравелов" Русе. Присъствено обучение за библиотекари, работа на платформата и работа по групи

Регионална библиотека "Любен Каравелов" Русе. Връчване на сертификатите на библиотекарите обучители от Русенски регион

Обучение на възрастни хора в читалищните библиотеки от Русенска област

Полша

Полша не за пръв път кани библиотеки да участват в проект за финансово образование, така че проектът се основава на предишен опит. Библиотеките бяха избрани в резултат на онлайн набиране на кандидати, обявено на портала www.biblioteki.org, който от много години е основното средство за комуникация между Фондация за развитие на информационното общество (ФРСИ) и библиотеките - обявата е достъпна на адрес https://biblioteki.org/aktualnosci0/Zglos_sie_do_projektu_Edukacja_finansowa_w_bibliotekach_publicznych.html. Бяха използвани и социалните медии (FB) и порталът за библиотекари и приятели на библиотеките www.lbib.pl. Библиотеките, които кандидатстваха за участие в пилотния проект, попълниха онлайн формуляр. Правилата за набиране на библиотеки бяха определени в Правилата за набиране на кандидати за участие в проекта. Той включваше отговорностите на библиотеката, критериите за подбор и ползите от участието в проекта. При оценяването на кандидатурите бяха взети предвид следните критерии:

- материално-техническа база на библиотеката (хардуер, софтуер, пространство за срещи по финансово образование,
- опит на библиотеката в провеждането на образователни дейности с възрастни,
- опит на библиотеката в осъществяването на различни дейности за жителите по време на пандемия (включително онлайн, хибридни или стационарни дейности със саниране),
- идея за провеждане на финансово образование (тема, целева аудитория, как да се достигне до потенциалните лица, които се интересуват от финансово образование),
- опит на библиотекари в провеждането на обучение на възрастни потребители.

В Полша почти 10 % от обществените библиотеки - предимно в селските райони и малките градове - вече са натрупали опит в провеждането на финансово обучение през предходните години. Това обаче не са били постоянни курсове, а курсове, провеждани от време на време, предимно с по-възрастни хора (55+) в групи от 5-20 души, като се използва методът на смесеното обучение. Повечето от библиотеките обаче провеждат постоянно различни образователни курсове за възрастни потребители, често в областта на цифровото образование. Тъй като интересът на библиотеките към пилотната програма FINLIT беше голям, бяха приети 20 библиотеки от различни нива, т.е. библиотеки от селски и градски общини, библиотеки, изпълняващи функциите на окръжни библиотеки, и педагогически библиотеки от различни

региони на Полша. Те включваха библиотеки от най-големите градове в страната (напр. Варшава, Лодз, Люблин), както и от средни по големина градове и по-малки села (напр. Черниково, Мамлич, Мошчиско). Срещите за финансово обучение в рамките на пилотния проект бяха проведени от 32 библиотекари и 2 ИТ специалисти, работещи в библиотеката. 32 библиотекари-обучители и 121 жители на общини, възрастни потребители от тези библиотеки, се регистрираха в платформата и тестваха подготвеното предложение за финансово образование. Общо 153 души от Полша се включиха в проекта!

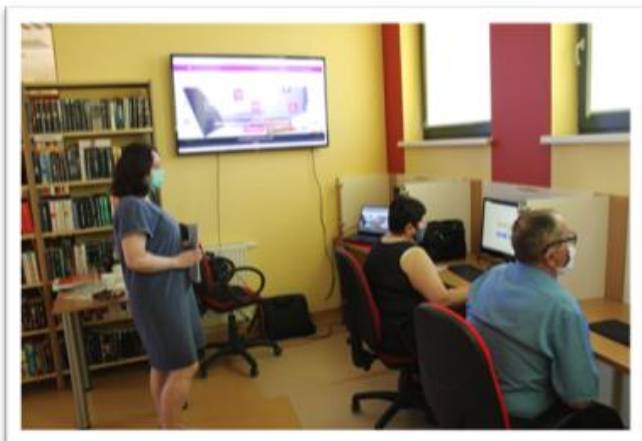
Пилотното проучване започна с въвеждането и тестването от библиотекарите-обучители на онлайн курс по финансово образование за потребители на платформата finlit.eu (по 6 модула за основно и напреднало ниво). След това библиотекарите-педагози направиха онлайн курс за електронно обучение ToT (5 модула) - асинхронно обучение. Те работиха индивидуално, като ги консултираха с експерти по време на онлайн семинара. Те също така предоставиха подробни коментари относно съдържанието на курсовете и функционирането на платформата finlit.eu. Като част от поредицата обучения проведохме уебинари, но най-вече библиотекарите участваха в интерактивни семинари (синхронно обучение). Поради пандемията от covid-19 всички обучения на библиотекарите-обучители бяха организирани онлайн. Поради необходимост поставихме по-голям акцент върху провеждането на обучения и срещи онлайн - не само по отношение на инструментите, но и по отношение на методологията.

След това обучените библиотекари провеждаха срещи за финансово обучение в своите библиотеки. В зависимост от капацитета на библиотеката (свързан, наред с другото, с ограниченията, наложени от пандемията covid-19) и нуждите на потребителите те провеждаха курсове на място в библиотеките (в много малки групи), онлайн или в смесен формат:

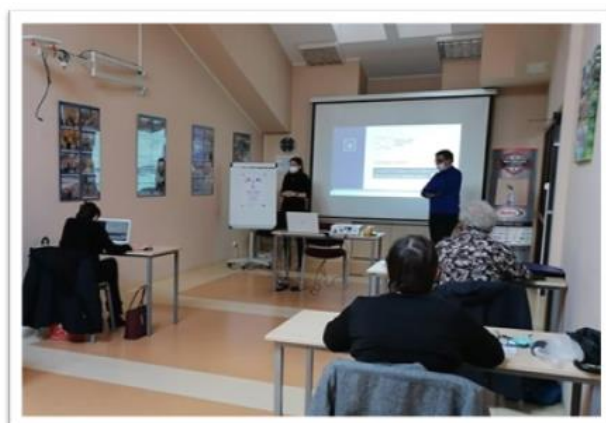
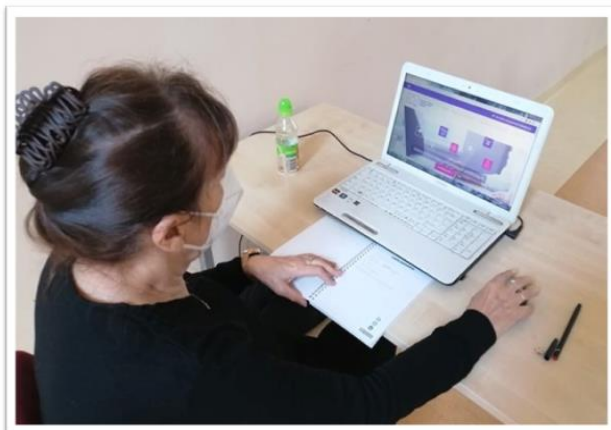
- 10 библиотеки, въпреки пандемията, избраха да предлагат курсове изключително на място;
- 6 библиотеки предлагаха курсове изключително онлайн (чрез Zoom, Jitsi, MS Teams);
- 4 библиотеки работиха в смесен режим

Проучихме резултатите от пилотния проект FINLIT в полските библиотеки чрез въпросници за оценка, адресирани до крайните потребители на проекта, т.е. до жителите на общините, и до библиотекарите-педагози от библиотеките, участващи в пилотната фаза на проекта FINLIT. Те посочват, че пилотната фаза се е провела в 19 общини, а курсове за потребители на библиотеките са били проведени в 20 населени места. 121 жители са се възползвали от финансовото обучение, предоставено от 23 библиотекари - всички те са получили сертификати за завършване на курсове по финанси, а библиотекарите са получили и сертификати за преподаватели. Обученията бяха проведени лично (10 библиотеки), онлайн (6 библиотеки) и хибридно - 4 библиотеки. May/June 2021, Poland. Financial education courses conducted by the librarian-educators in a computer lab.

1) Библиотеката в община Якуб Войчеховски в Барчин, обучения по финансова грамотност на възрастни хора

2) Библиотеката в Солеч Куджавски - обучения по финансова грамотност на възрастни хора

Както се вижда от отговорите на анкетата за оценка на библиотекарите-обучители след пилотния проект FINLIT, на която 32 библиотекар-обучители отговориха по 28 начина, най-голямото предизвикателство по отношение на поредицата от обучения в библиотеката е:

- продължителността и интензивността на курса (повече от 30 часа ефективно обучение) - отнемаше време и за много библиотекар-обучители това бяха допълнителни часове работа (напр. библиотекарите подчертаха, че "би било много по-интересно да се придобият знания за финансите чрез участие в среща на живо със специалист, отколкото самостоятелно да се преминава през различните етапи на обучението в платформата"; поради това бяха оценени по-интерактивните онлайн семинари, отколкото уебинарите, заради възможността да се дискутира с експерти;
- Различната степен на подготовка на библиотекарите за провеждане на финансово обучение, както и различната степен на запознатост с инструментите и техниките за провеждане на онлайн обучение бяха предизвикателство както за тези, които бяха по-запознати, така и за тези, които едва правеха първите си стъпки в тази област;
- беше подчертано, че провеждането на онлайн финансово обучение е особено трудно за хора, които нямат никакъв опит по финансови въпроси и нямат диплома по икономика;
- Международните срещи в онлайн формат за хора, които не знаят английски език или го владеят недостатъчно, не бяха привлекателни, тъй като това изключваше възможността за свободна дискусия и обмяна на опит.

Що се отнася до тематиката на курсовете за финансово образование, библиотекарите посочиха, че е желателно да има гъвкавост при подбора на модулите, така че да могат да се прилагат избрани въпроси от основния и разширения курс (курсовете в платформата finlit.eu са планирани като два курса, всеки от които включва 6 модула - след завършване на целия курс може да се получи сертификат).

При организирането на финансовото обучение за потребителите на библиотеките голямо предизвикателство беше невъзможността да се организират срещи в стационарен режим, което засягаше повечето библиотеки поради пандемията от covid-19. Провеждането на обучение само в онлайн формат беше трудно и уморително занимание. Освен това Присъственото обучение е и възможност за обмяна на опит между участниците.

Библиотекарите посочиха и технически проблеми с работата на платформата Moodle - те съобщиха за грешки в текста, които трябва да бъдат поправени, за подобрения в писането на

модулите, за начина на отбелязване на страниците с тестове или упражнения. Те не са имали проблеми с регистрацията или влизането в системата. 70% от библиотекарите оценяват положително платформата и по отношение на навигацията, графиките и структурата на курса. Над 92% от библиотекарите също така смятат, че съдържанието на курса е много полезно и съобразено с нуждите на жителите.

От анкетата за оценка, проведена сред крайните потребители (119 души от общо 121 участници в курса попълниха анкетата!) след края на пилотното прилагане на проекта FINLIT, научаваме за трудностите при използването на платформата. Това са били предимно технически проблеми по време на курса, свързани с неправилно редактиране на съдържанието, за които са съобщили 20 лица (около 17 % от анкетираните), като се подчертава обаче, че те са били обяснявани от преподавателите непрекъснато. Съобщава се и за проблеми с интернет връзката, които са довели до проблеми със запаметяването на резултатите. Повече от 82 % от анкетираните не са имали проблеми при използването на платформата.

Румъния

Окръжна библиотека "Овид Денсусиану" Хунедоара-Дева беше румънският партньор, отговорен за изпълнението на проекта в Румъния. Въпреки че не е голяма институция или такава с опит в подобни проекти, библиотеката е провеждала курсове по финансово образование в миналото ("IQ Money" и "Money on the Net" и дори курсове за сертифицирани счетоводители), а някои от библиотекарите са били сертифицирани обучители.

Целите на пилотната фаза за румънския екип бяха:

- тестване на двата курса: онлайн курс за обучение на обучители и курс по финансово образование (и за двете нива, както за библиотекари, така и за крайни потребители);
- подобряване на курсовете както от гледна точка на съдържанието, така и от техническа гледна точка;
- създаване на основа за национална мрежа от обществени библиотеки, които да приемат и предоставят курсове FINLIT.

Координаторът на проекта в Румъния, Мариана Мариан, изготви обръщение, в което аргументира необходимостта от финансово образование, описва целите на проекта и представи накратко двата курса. Тя предложи няколко окръжни библиотеки да станат пилотни центрове на Finlit. Тя също така помоли тези библиотеки да назначат опитен библиотекар-обучител, който да има възможност да си сътрудничи с други библиотекари от своя окръг или дори от други окръзи и да им помага да прилагат тази програма за финансова грамотност в своите библиотеки.

След това румънският екип избра 5 големи окръжни библиотеки по следните критерии:

- желанието им да прилагат курсове за финансово образование в своите окръзи (изразено в първоначалното проучване),
- техният потенциал за провеждане на курсове,
- успешно сътрудничество в миналото,
- географско разположение (за да могат да приемат обучението на други обучители от съседните окръзи).

Пилотирането в Румъния беше разделено на (1) обучения, проведени от Окръжна библиотека "Овид Денсусиану" Хунедоара-Дева, с участието на 5-те гореспоменати големи окръжни

библиотеки, но също и на 7 по-малки градски и селски библиотеки от окръг Хунедоара (2) обучения, проведени от 5-те големи окръжни библиотеки с библиотекари и потребители от съответните окръзи.

Поради ситуацията с пандемията и разстоянието обученията с 5-те големи окръжни библиотеки се проведеха само онлайн. Започнахме с курса "Обучение на обучители" и едва след това продължихме с двете нива на финансовото образование. Срещите се провеждаха всеки четвъртък, като по време на първата от тях създадохме документ в Google, в който всички участващи библиотекари поставяха своите отзиви, въпроси (за следващата среща) или каквато и да е техническа, съдържателна или дори граматическа грешка, на която са попаднали. Като се има предвид фактът, че всички те бяха сертифицирани и доста опитни обучители, курсът "Обучение на обучители" беше нещо като загрявка преди курсовете по финансово образование, които те смятаха за по-проблемни. Въпреки това и на този етап не се сблъскаха с никакви сериозни проблеми - смятаха, че модулите са лесни за разбиране, интересни и забавни. Освен факта, че преподаването онлайн и използването на Zoom бяха нещо ново за нас, проблемите, които срещнахме, бяха предимно технически и лесно отстраними: някои обучаеми не получаваха по пощата връзката за регистрация, оценките невинаги се записваха в каталога при завършване на даден модул, платформата не издаваше сертификатите за завършване веднага или в правилната форма.

Обученията със 7-те по-малки (градски и селски) библиотеки от окръг Хунедоара също се проведеха само онлайн. Най-трудната част по отношение на библиотекарите от по-малките библиотеки беше първоначалното им нежелание. От една страна, темите за финансовото образование и личните финанси изглеждаха като нещо трудно, за което и на библиотекарите, и на потребителите не би било удобно да говорят, а от друга страна, онлайн компонентът на курса беше голям възпиращ фактор (въпреки факта, че всички библиотеки в окръг Хунедоара разполагаха с компютри и - понякога ненадеждна - интернет връзка). Следяхме същия път, както при 5-те големи окръжни библиотеки: първо курсът за обучение на обучители, който беше по-кратък и се смяташе за по-лесен, а след това се пристъпи към курсовете за финансово образование. Срещите се провеждаха веднъж седмично, а за да поддържаме връзка през останалото време, създадохме група в WhatsApp - тя ни се струваше по-малко неофициална, по-приятелска от документ в Google. Тук библиотекарите обсъждаха свободно и дори се насърчаваха един друг да опитат още веднъж даден тест, ако получената преди това оценка не е достатъчна.

Освен тези две групи, имаме и двама румънски доброволци, базирани в Германия, които преминаха и двата курса (ТО и финансово обучение).

Вторият етап на пилотната фаза, в който 5-те първоначални големи окръжни библиотеки предоставиха курса на собствените си библиотекари и ученици, протече по различен начин: 2 библиотеки избраха да предоставят занятията на място, 2 - онлайн, а 1 се оттегли и обеща да опита през 2022 г. В по-голямата си част и следвайки един и същ път (първо ТОТ, след това финансови модули), обучението премина добре, с обичайните, но незначителни технически затруднения (като цяло тези, описани по-горе). Поради пандемията обаче някои от занятията, които започнаха на място, трябваше да бъдат завършени онлайн.

Общо 30 библиотеки участваха в пилотната фаза: първо, 5-те окръжни библиотеки, към които се обърнахме първоначално, и 7-те по-малки библиотеки от окръг Хунедоара (2 градски и 5 селски). След това 5-те окръжни библиотеки организираха свои собствени класове по FINLIT за останалите 18 библиотеки. Що се отнася до броя на хората, участвали в курса за обучение на обучители, имаме 30 библиотекари и 2 доброволци. Тези 32 души посетиха и курсовете за финансово обучение (и двете нива), като към тях се присъединиха и други 10 потребители на библиотеки, в резултат на което 42 души завършиха курсовете за финансово обучение.

Пилотни обучения за библиотекари, организирани онлайн за 5 регионални библиотеки в Румъния

The screenshot shows a web application interface for 'PILOTARE ROMANIA'. The main content area displays a table of course grades for various participants. The table has columns for 'Prenume / Nume', 'Modulul 4: Soluționarea c...', 'Modulul 5: Instrumente on...', 'Modulul 6: Codul de etică ...', and 'Test de evalu...'. The participants listed are Manuela Anghel, Traian Marian, Livia Marin Dumitru, Liliana Moga, Floricel Popa, Alice Roman, and Nicoleta Vasi. The 'Medie generală' (Overall Average) is 8.5.

Prenume / Nume	Modulul 4: Soluționarea c...	Modulul 5: Instrumente on...	Modulul 6: Codul de etică ...	Test de evalu...
Manuela Anghel	-	-	9,0	-
Traian Marian	-	-	8,0	-
Livia Marin Dumitru	-	-	-	-
Liliana Moga	-	-	8,0	-
Floricel Popa	-	-	9,0	-
Alice Roman	-	-	-	-
Nicoleta Vasi	-	-	-	-
Medie generală	-	-	8,5	-

The screenshot shows a presentation slide titled 'Despre ce este vorba în acest curs'. The slide content includes two main sections: '3. Inflația și stabilitatea monetară' and '4. Rata dobânzii Băncii Centrale'. Each section has a list of bullet points.

Despre ce este vorba în acest curs

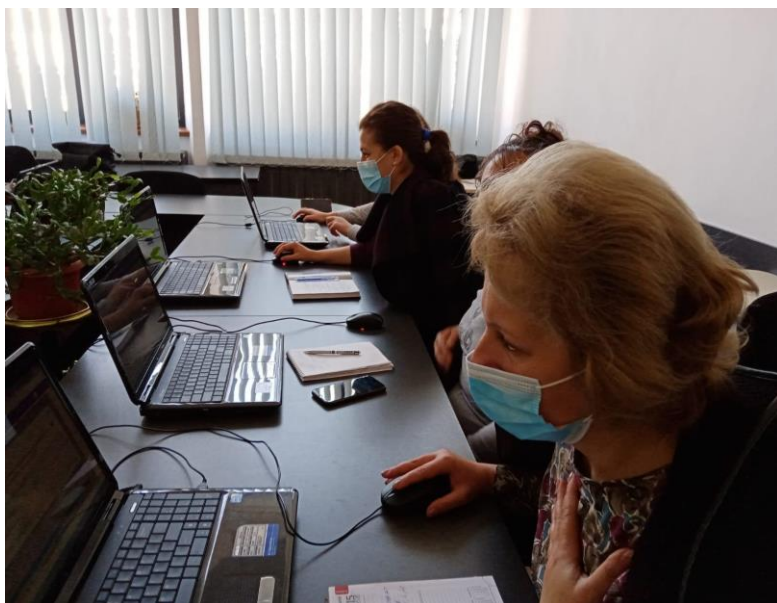
3. Inflația și stabilitatea monetară

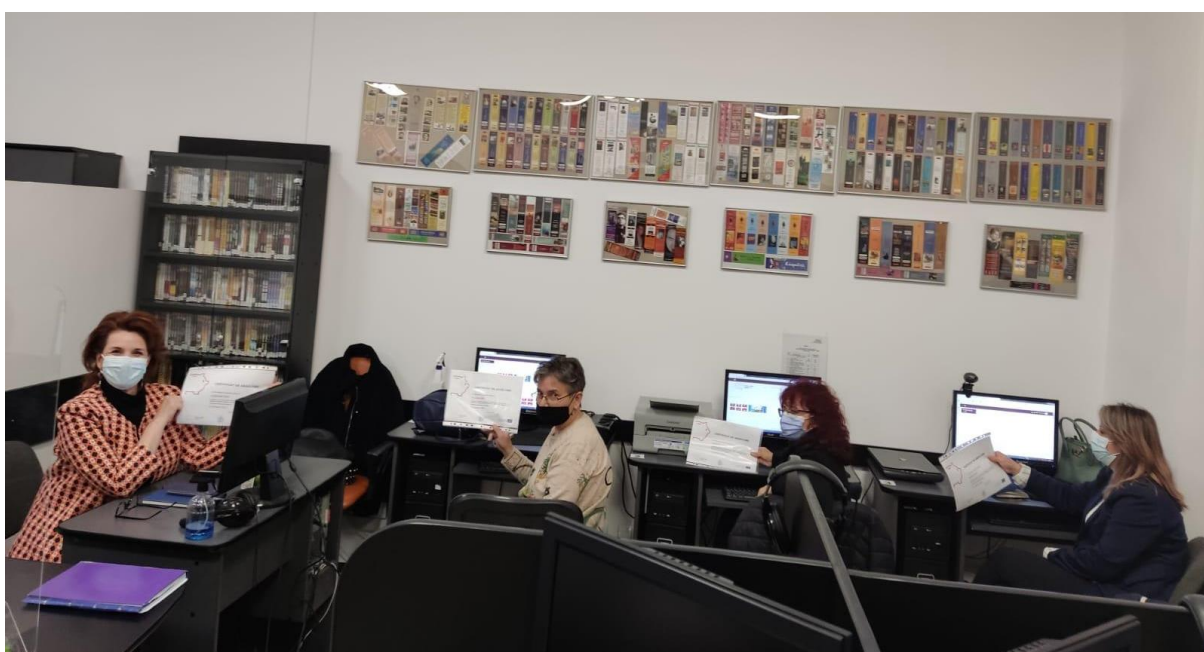
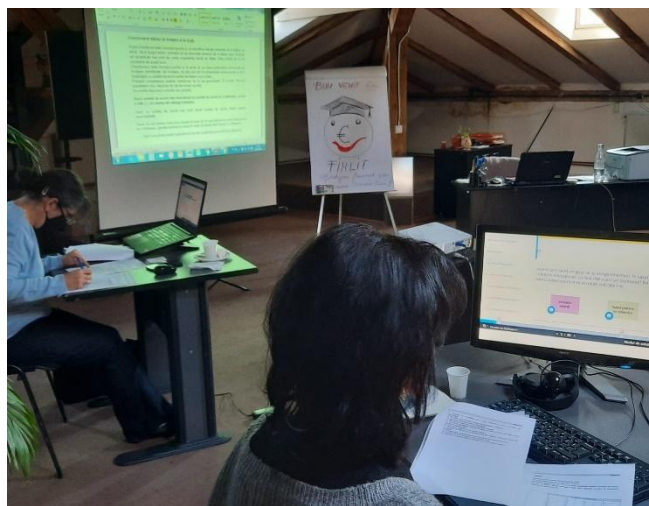
- Inflația și deflația
- Ținta inflației
- Valoarea aurului în economie
- Valoarea banilor în economie
- Stabilitatea prețurilor

4. Rata dobânzii Băncii Centrale

- Care este rata dobânzii Băncii Centrale?
- Consecințele modificării ratei dobânzii Băncii Centrale

Обучения на възрастни хора по финансова грамотност в румънските регионални библиотеки във Васлуй,
Брашов и Бузю

Пилотен курс за финансово обучение FINLIT за крайни потребители в окръг Васлуй по време на пандемията covid-19.

Словения

За пилотната фаза Националната и университетската библиотека в Словения (НУК) покани всички обществени библиотеки, които в проучването през 2019 г. изразиха интерес да предоставят курсове по финансова грамотност на своите потребители. Само 4 градски библиотеки, две централни регионални и две общински, отговориха на поканата на НУК.

Въпреки че ръководителите на тези библиотеки обещаха повече участници, само 7 от тях участваха в пилотните курсове на НУК. Вследствие на пандемията от ковид-19 за тях беше много трудно да осигурят персонал за този вид обучение, въпреки че то се провеждаше онлайн. Участващите библиотеки подписаха споразумение за сътрудничество с НУК. По силата на това споразумение всяка библиотека беше задължена да организира курсове FINLIT от юни до октомври 2021 г.

Първата част от пилотната фаза в Словения се проведе през февруари и март 2021 г. След въведение за проекта и платформата FINLIT, НУК започна с модулите за основно ниво на финансова грамотност, продължи с модулите за напреднали и завърши с модулите за обучение на обучители (ТоТ). Всеки модул беше посветен на два часа онлайн сесии, провеждани онлайн с помощта на инструмент за комуникация с увеличение. НУК организира и допълнителни срещи за консултиране на някои от библиотекарите-педагози, участващи в обучението. Всички сесии бяха записани и публикувани на сайта за документи на Google, където бяха достъпни само за нашите участници.

Преди да започне с модулите за обучение на обучители, НУК организира сесия с въпроси и отговори относно двата курса за финансова грамотност. Между всеки от курсовете имаше почивка от една седмица. Първата фаза на пилотиране приключи на 19 март 2021 г. Групата за пилотиране взе участие в онлайн срещата на LTT2 на 22 март, 29 март и 19 април 2021 г.

За втората фаза на пилотиране, заедно с обучените библиотекари, NUK успя да събере 21 потребители от различни региони, които по някакъв начин бяха свързани с четирите гореспоменати библиотеки. Тази фаза на пилотиране в сравнение с други партньорски държави беше забавена поради специфичната ситуация в Словения. Броят на посетителите на библиотеките е намалял и те все още избягват физическия контакт. Повечето от услугите, включително библиотеките, бяха заключени и беше изключително трудно да се привлечат потребители. Ето защо в Словения втората фаза на пилотиране се проведе през септември 2021 г. и продължи през октомври и ноември 2021 г.

Всички модули за обучение на потребителите бяха предоставяни онлайн чрез технологията за мащабиране всеки понеделник и петък, считано от 13 септември 2021 г. На всеки ден бяха подготвяни поне по два модула, които се приемаха от различни библиотекари-обучители.

Основният проблем при осъществяването на втората пилотна фаза беше липсата на опит с платформата Moodle. Екипът на НУК имаше проблеми при разделянето на участниците в групи/коHORTи, регистрацията на потребителите и записването на оценките им. Иначе всички системи работеха много добре и грешките, забелязани по време на обучението, бяха допълнително коригирани в платформата.

Опитът от пилотните фази помогна на екипа на NUK да планира подобрения за в бъдеще. Те осъзнаха, че трябва да се съсредоточат повече върху малките библиотеки в селските райони и да се опитат да ги привлечат да участват в обучението. NUK включи обучението по FINLIT в програмата си за обучение, поне два пъти годишно.

Библиотекарите, посетили курсовете за финансова грамотност и обучение на възрастни в NUK, оцениха курса изключително положително, като 92,3% от тях го оцениха като отличен. Те дадоха висока оценка на екипната работа и професионализма на преподавателите по отношение на поднасянето на съдържанието и техническата поддръжка. По тяхно мнение курсовете изчерпателно покриват професионалното съдържание в областта на финансите, то е актуално и свързано с действащото законодателство и предложения, като например андрагогическа работа (кръгът на Колб). Те смятат, че цялото съдържание в учебната среда на FINLIT е подготвено обективно и безпристрастно по отношение на доставчиците на финансови услуги и курсът е повече от задоволителен за тях. Ясно е, че това беше предизвикателен и сложен проект, в който беше вложена много работа. Темите са представени по кратък, прост и същевременно задълбочен начин. Основната цел е използваемостта и разбираемостта на темите. Изразена бе и благодарност за възможността да се участва в курса, тъй като участниците са придобили знания, а също и увереност, че ще могат да ги приложат и предадат на крайните потребители. Не на последно място, дистанционното провеждане (92,3 %) беше оценено високо като нов подход към информацията, усвояването на ново съдържание и техники на представяне. Те също така написаха, че библиотеката е подходящото място, където може да се предоставя неформално образование на местната общност.

Въпреки че участниците използват Moodle за първи път, те се чувстват комфортно с тази среда. 76,9 % не са имали проблеми.

На 75% са им харесали финансовите теми, представени в курсовете по финансова грамотност. На основното ниво най-популярните модули бяха "Защита на потребителите и техните права" и "Кредити и заеми" (оценени като най-трудни), а на ниво напреднали - "Спестявания и инвестиции" (оценен като най-труден) и "Наследяване".

Ali lahko sam vplivam na višino pokojnine?

- Za zagotovitev ustreznega dohodka v starosti je pomembno, da se posameznik že tekom aktivne dobe zaveda, da **LAHKO** vpliva na višino pokojnine. Posebno pozornost mora nameniti **plačilu prispevkov**. Od dejanskega plačila prispevkov je v določenih primerih **odvisna** dolžina dopolnjene pokojninske dobe in priznane pravice, v drugih pa upoštevanje zavarovalnih osnov v pokojninsko dobo.
- Vlogo za pridobitev podatkov o plačanih prispevkih lahko poda vsaka fizična oseba pri **Finančni upravi RS** – elektronsko preko sistema e-davki ali pa v fizični obliki, in sicer kadarkoli in vloga ni vezana na rok.

Онлайн обучение в Словения от 27.09.2021.

Povzetek

NE POZABITE!

V tem modulu tečaja ste spoznali različne bančne depozite, ki so na voljo na trgu finančnih storitev. Izbire je kar nekaj, saj si banke prizadevajo, da strankam ponujajo nove načine vlaganja prihrankov.

Depozit pri banki sklenete za določeno časovno obdobje in je namenjen tistim, ki določenega zneska določeno obdobje zagotovo ne bodo potrebovali. Prekinitev depozita pred njegovim iztekom je povezano s kazenskimi nadomestili in izgubo obresti.

Pred izbiro depozita je smiselno uporabiti spletni primerjalnik, kjer lahko izračunate znesek obresti, ki jih boste dobili za določen znesek in čas vezave. Izberite banko, ki vam v danem trenutku za vaš denar ponuja največ.

Najpomembnejši dejavniki vsakega depozita, ki jih moramo pred izbiro depozita natančno premerjati so: obrestna mera, trajanje depozita, kapitalizacija obresti. Pomembno je vedeti tudi, kaj se bo zgodilo v primeru predčasne prekinitve depozita.

Financial literacy through public libraries for 55+ users

Alenka Kavčič Čolić and Milena Bon
National and University Library (NUK)
alenka.kavcic@nuk.uni-lj.si, milena.bon@nuk.uni-lj.si

[presentation based on the presentation of the FINLIT project by Katarzyna Morawska, coordinator of the project]

NUK, 10 November 2021

Представяне на проекта FINLIT на международната конференция Knjižnica - igrišče znanja in zabave (Библиотеките като площадка за знания и забавление), 28 октомври 2021 г. - образ на приобщаващото общество. (97 участници).

Международна среща: Посещение на холандски библиотекарски по програма ERASMUS+, 10 и 11 ноември 2021 г. Група от 26 библиотекари от Нидерландия, състояща се от директори на библиотеки и експерти по социално включване, посети Словения като част от програмата "Еразъм+". Гостите се запознаха с програми за повишаване на социалното включване на групи в риск от социално изключване, които обществените библиотеки изпълняват самостоятелно или в сътрудничество с други

организации. FINLIT effects dissemination – Seminar Novosti v knjižničarstvu (News in the library profession), November 5, 2021 (162 participants)

The screenshot shows a video conference interface. On the left is a presentation slide titled "VSEBINA" (Content). It lists three items: 01 Kratka predstavitev projekta FINLIT, 02 Rezultati projekta, and 03 Spletno mesto in učno okolje FINLIT. Below the list is a logo for "FINANČNO IZOBRAŽEVANJE V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH" featuring a piggy bank icon. On the right is a grid of 24 small video windows showing participants. Some names are visible, such as Zoran Krstulović and Urša Bajda.

2.3 Какво научихме - за страните, библиотеките и потребителите

Както се посочва в изявленията на библиотекарите-обучители от четирите държави, направени в края на пилотния проект FINLIT, в който те участваха чрез обучение и преподаване на възрастни потребители на библиотеката, са настъпили много промени в нагласите и подходите на библиотекарите към финансовото образование в библиотеката.

Библиотекарите, придобили нови знания и умения в областта на обучението на възрастни, работата онлайн и преподаването на курсове по финансово образование в библиотеките, предоставиха обратна връзка чрез анкети и в дискусиите на заключителните семинари. Основната оценка беше за възможността да се придобият нови знания и умения (както в областта на финансовата грамотност, така и в работата онлайн), а също и да се разширят предлаганите в библиотеката образователни дейности. Въпреки че библиотекарите признаха, че както поредицата от обучения за библиотекарите, така и провеждането на занятия с потребители изискват максимална ангажираност, особено при работа онлайн (поради пандемията от ковид-19) -финансовото образование е необходимо на техните потребители. На въпроса "Смятате ли, че темите на курса за финансово образование, провеждан с жителите, отговарят на техните нужди и интереси, библиотекарите от Полша отговориха: "Да, много добре отговаря на техните нужди" (50% от анкетираните) и "Добре отговаря" с почти 43% от анкетираните.

Освен новите финансови познания, които обучените библиотекарите получиха в България, те обогатиха своите дигитални умения, умения за обучение на възрастни и успешно проведеха първото си онлайн обучение. Обучителните програми на библиотеките бяха обогатени с нова, посветена на финансовата грамотност. Възможността за провеждане на смесени, но и дистанционни обучения прави платформата FINLIT необходим инструмент по време на епидемичната ситуация в цяла Европа. Близко 80% от обучените възрастни потребители дадоха максимален резултат, когато бяха помолени да оценят дали финансовите модули са полезни за тяхното ежедневие.

Резултатите, получени както от библиотекарите-обучители, така и от потребителите в Словения, бяха много положителни. Библиотекарите изразиха задоволство от придобитите нови знания, особено в областта на обучението на потребителите. Сред потребителите имаше и пенсионирани експерти в областта на икономиката. Те заявиха, че съдържанието на курсовете е било отлично и дори са научили нещо, което не са знаели преди. Интересно беше обаче, че няколко потребители заявиха, че в бъдеще биха предпочели този вид обучение да се провежда онлайн.

- По-долу представяме някои от заключенията, които библиотекарите-обучители от Полша изразиха, отговаряйки на въпросите от проучването за оценка. Събрахме много положителни заключения относно предимствата на финансовото образование за възрастни и цикъла на обучение, подготвящ библиотекарите за новата им роля на финансови обучители. Тук е представена селекция от мненията на библиотекарите за проекта Finlit:
- ● проектът даде възможност за разширяване на финансовите познания, които можете да научите за финансите въз основа на краткия материал от модулите на курса за електронно обучение, който съдържаеше много полезни знания от различни аспекти на финансовите познания, полезни в ежедневието при използването на финансови услуги,
- ● по време на цикъла на обучението успяхме да се запознаем с новите възможности за онлайн комуникация и различни начини за предаване на знания, изучаване на нови онлайн инструменти, изучаване на нови инструменти и приложения, като се съсредоточихме върху практическото използване на наличните инструменти. Всичко това са много полезни умения в ерата на хибридната работа и използването на онлайн образователни ресурси,
- участието в пилотния проект FINLIT даде възможност за личностно развитие, разширяване на знанията за провеждане на уроци и придобиване на практически опит в тази област,
- благодарение на проекта FINLIT беше възможно да се придобие по-голяма финансова осведоменост, да се вдъхновиш за личностно развитие в областта на финансовото образование и да станеш чувствителен към финансовите въпроси,
- възможността за използване на електронен курс с база знания в удобно време с високо ниво на познание, 24 часа в денонощието и в атрактивна форма - това е много благоприятен фактор за самообразование!
- възможност за придобиване на знания в областта на финансите, обмяна на опит, дискусии с други хора, учене чрез опит,
- възможност за обмяна на опит и идеи с библиотекарите от цяла Полша; бихте могли да обмените опит и съмнения с други хора от библиотеката в Полша и в чужбина,
- достъп до платформа за обучение, възможност за усвояване на нови техники за работа онлайн, професионално разработена платформа за онлайн обучение, отваряне на нови възможности за работа с потребителите на библиотеката и предлагане на атрактивна образователна оферта в библиотеката на 21 век.

2.4 От какво друго може да имате нужда? - планове и препоръки

Библиотекарите погледнаха в перспектива на програмата за обучение, предлагана от FINLIT, и я оцениха от гледна точка на дейностите, които биха могли да развият в библиотеките в бъдеще. Те предоставиха коментари както за организирането на нови дейности в библиотеката, така и за провеждането на конкретни срещи и обучения по финансово образование за възрастни потребители в библиотеката. Въпреки че начинът на функциониране на библиотеките в страните партньори по проекта е различен, както и нивото на подготовка на библиотекарите за провеждане на образователни дейности или опитът им с финансовото образование - препоръките от 4-те страни са изключително последователни.

1. Библиотекарите, участвали в пилотната фаза на FINLIT, от всичките 4 държави изтъкват важната роля на практическото обучение за използване на платформата finlit.eu. По време на обучението, подготвящо библиотекарите-обучители за предоставяне на финансово образование, си струва да се отделя повече време за практическо използване на платформата Moodle,

включително за курсове, а не само за практическо записване на потребители в курсове. Консултациите с ключови обучители и експерти са от съществено значение в този процес. Някои от консултациите трябва да се провеждат в малки групи, в реално време.

2. Библиотекарите препоръчват поне една част от образователната програма за потребители на библиотеката да се проведе в стационарен формат (лице в лице), за да се опознаят по-добре участниците, а също и да се създадат условия за взаимно опознаване в групата.

3. Много е важно да се подготвят прости инструкции за използване на платформата - както за библиотекарите, така и за участниците във финансовото образование (жителите).

4. При провеждането на онлайн курсове е важно да се съсредоточите върху важни теми, няколко избрани въпроса и да ги обсъждате в съответствие с цикъла на Колб (учене чрез опит). Не си струва на всяка цена да се покрива твърде много материал. По-малко е повече!

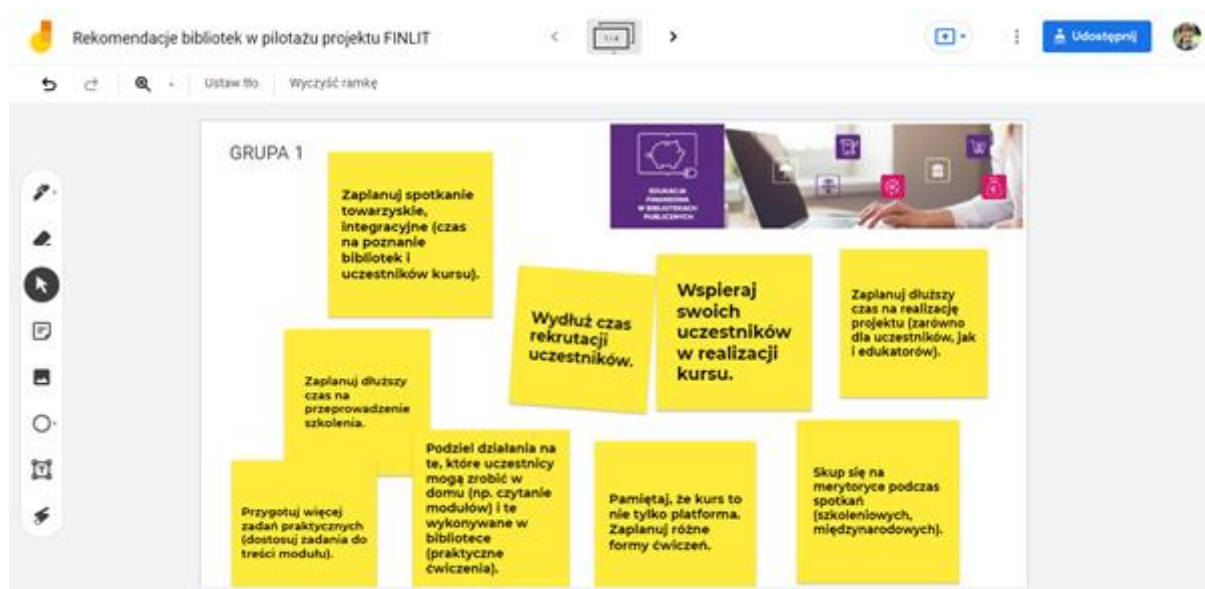
5. Работа с групата стационарно (офлайн) - прилагането на финансовото образование във формулата на смесеното обучение, когато групата се събира в библиотеката и участниците в нея работят в платформата, влизайки в индивидуални акаунти, след консултация с библиотекарите-обучители - улеснява използването на подробни сценарии, подготвени за библиотекарите (сценариите са съобразени със съдържанието на отделните модули на курсовете по финанси).

6. Интеграцията на участниците, дори и в онлайн курса, е много, много важна и категорично не бива да се пропуска.

7. Съдържанието и модулите трябва да са по-съгласувани по отношение на броя на въпросите и нивото на трудност.

- Като част от обобщението на обучението на библиотекарите-обучители в пилотната фаза беше изготвен и списък с практически съвети за обучителите как да подготвят и проведат финансово обучение за потребителите на библиотеките. Тъй като обсъждахме това по време на онлайн семинара, поканихме библиотекарите-педагози да практикуват с помощта на приложението Jamboard, което помогна за бързото анализиране на отговорите, групиране на темите и съобщаване на резултатите от анализа на участниците в упражнението. Ето и списък с избрани препоръки на библиотекарите - за библиотекарите ;)
- ● Подгответе повече задачи за упражнението (съобразете задачите със съдържанието на модула на курса по финансово образование),
- ● струва си да предложите повече практически упражнения на участниците, отделете време за тях
- ● разделете задачите на такива, които могат да се изпълняват вкъщи (напр. модули за четене), и такива, които могат да се изпълняват в библиотеката (практически упражнения),
- ● не забравяйте, че курсът не е само платформата finlit.eu, планирайте различни форми на упражнения,
- ● погрижете се за ясната организация на целия цикъл от срещи,
- ● препоръчваме обучение във формулата за електронно обучение на млади хора, младежта (18+) е важен получател на обучение по финансово образование,
- ● курсът дава възможност за придобиване на знания, полезни в ежедневието, използвайте ги - при популяризирането на офертата, както и при набирането на участници
- важно е да се запознаете с проблемите на онлайн безопасността; добре е, че това важно съдържание е включено в курса),

- формулата на обучението трябва да бъде доста съгъстена, да се определят не твърде дълги почивки между модулите, но не всичко наведнъж - да се адаптира към нуждите на групата за обучение,
- адаптирайте дейностите към всяка група поотделно; темпото на работа и нивото на трудност, което може да бъде преодоляно, ще бъдат различни за всяка група, например ако групата работи по-бавно - разделете съдържанието на модулите на две или повече срещи на курса,
- Занимавате ли се с образование от кратко време? - проведете обучението в двама души.

3. | СТАНЕТЕ FINLIT БИБЛИОТЕКА: СЪВЕТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МОДЕЛА И НЕГОВАТА УСТОЙЧИВОСТ

3.1 Добри практики и предизвикателства

Идеята на проекта FINLIT беше да се разработи модел на финансово образование, благодарение на който възрастните жители на 4-те страни партньори по проекта да получат възможност да придобият знания в областта на финансите, а библиотеките - ново образователно предложение за възрастните потребители. Намерението на консорциума FINLIT беше новите дейности да се впишат в максимална степен в съществуващия начин на работа на библиотеките. Оборудването на библиотекарите с нови инструменти - знания и умения - за провеждане на обучение на потребителите в една трудна област като финансовите въпроси само по себе си беше огромно предизвикателство. Освен това от страна на библиотекарите остава задачата да покажат на потребителите ползите от подобряването на финансовата им грамотност. Както се посочва в докладите, повечето възрастни смятат, че финансовата грамотност е трудна и безинтересна, а самите те не вярват, че обучението по финансова грамотност ще промени благосъстоянието на техните домакинства, въпреки че признават, че не могат да минат без нея в ежедневието си. Неведнъж библиотекарите в четирите държави, участващи в проекта, са чували мнението на своите потребители: Защо да говорим за финанси? Ние нямаме пари, така че този проект не е за нас.

Програмата FINLIT е планирана като поредица от образователни дейности, провеждани в библиотеките по метода на смесеното обучение - курсове за електронно обучение и образователни срещи в библиотеките. В този случай библиотекарите и потребителите щяха да разполагат както с инструменти и материали за индивидуална употреба - курсове на образователната платформа finlit.eu, така и с пряка подкрепа и наставничество от страна на експертите. Интеграцията и сътрудничеството, възможни по време на съвместната работа на групата по време на срещите на курса за финансово обучение в библиотеката, не могат да бъдат надценени.

Най-голямото предизвикателство при изпълнението на проекта FINLIT се оказаха ограниченията на пандемията covid-19 за всички партньори. Въпреки че моделът FINLIT се основава на хибриден метод (смесено обучение), беше необходимо да се разработят решения, които да позволят работа изключително онлайн. Въпреки огромното предизвикателство, с което се сблъскахме, успяхме да създадем модел за предоставяне на финансово образование в онлайн формат, който изглежда много полезен предвид развиващата се глобална ситуация, която наблюдаваме всеки ден. И така, решенията за работа онлайн, без да е възможно да се срещаме лице в лице както с библиотекарите, така и с потребителите на библиотеките, послужиха не само за осъществяване на текущите дейности на FINLIT през 2020-2021 г., но и дадоха възможност за разработване на допълнителни решения в модела FINLIT.

Тази тема ще се върне по-късно в публикацията, когато се обсъжда възможността за продължаване на проекта.

Предизвикателствата пред проекта, свързани с пандемичната ситуация, не изчерпват списъка с предизвикателства пред изпълнението на FINLIT. Обобщавайки опита на партньорите по проекта, най-големите предизвикателства по време на разработването и тестването на модела FINLIT са

- въвеждане на промени в модела FINLIT, т.е. решения, позволяващи работа с библиотекарите и обучение на потребители онлайн, без възможност за преки действия (in situ) в библиотеките;
- адаптиране на материали за библиотекарите, напр. сценарии за срещи за финансово образование на възрастни, към спецификата на семинарите, провеждани онлайн;
- разработване и въвеждане на допълнително обучение за библиотекарите за провеждане на онлайн обучение (методология и повишаване на цифровата компетентност);
- адаптиране на планирания метод на сътрудничество между партньорите по проекта FINLIT - разработване и прилагане на методи за дистанционно сътрудничество в разпръснати екипи без възможност за срещи лице в лице и в националните екипи;
- неравномерно владение на английски език от страна на изпълнителите на проекта и техните сътрудници, както и от страна на библиотекарите, участващи в пилотното проектиране;
- разнообразен опит в изпълнението на европейски проекти, включително "Еразъм+", сред партньорите на FINLIT;

Библиотекарите, участващи в процеса на тестване на програмата FINLIT, също се сблъскаха с предизвикателства при създаването на курсове в библиотеката. Преподаването в условията на пандемия - също беше едно от най-големите предизвикателства за библиотеките. Освен това идентифицирахме следните предизвикателства, с които се сблъскаха библиотекарите във всички страни по проекта:

- проучване на дигиталните и финансовите компетенции на потребителите, за да се избере точно нивото на курса за финансово обучение (инструменти, организация),
- необходимост от повишаване на цифровата компетентност на възрастните потребители на библиотеките, така че те да се възползват от обучението по финансово образование,
- разчупване на стереотипното мнение, че библиотекарите не се занимават с финанси, а само с култура, и следователно не могат да провеждат курсове по финансово образование,
- да се покаже на библиотекарите, че техните компетенции и опит не само им дават възможност, но всъщност ги предопределят да бъдат водачи на финансовата грамотност за възрастни потребители на библиотеките,

Съществуват и значителни разлики в начина на изпълнение на проекта в различните държави. Като се има предвид, че 4-те партньорски държави се различават значително както по големина, така и по население, а оттам и по библиотечна система, система за правни и финансови услуги или опит в осъществяването на финансово образование, възникнаха специфични за всяка страна предизвикателства. Представяме примери за предизвикателствата, възникнали в хода на изпълнението на проекта в партньорските организации, и за приложените добри практики - дейности, благодарение на които проектът е функционирал хармонично и е бил успешен.

България

Както и за останалите партньори на FINLIT, най-голямото предизвикателство за България беше епидемиологичната криза, свързана с епидемията от ковид-19, която значително промени плана за действие на проекта и удвои времето, необходимо за изпълнението му, свързано с адаптирането на програмата за обучение, организирането на пилотния проект, промените в платформата finlit.eu.

Освен това в България екипът на проекта беше организиран по различен начин, отколкото при останалите партньори. Проектът се изпълняваше от екип от външни експерти, които работиха редовно и продължително време с партньорската организация BLGF и в тясно сътрудничество с една регионална библиотека, която вече имаше известен опит във финансовото образование за деца и възрастни. Екипът на проекта обедини разнообразни знания и опит в разработването на платформи, системи за управление на обучението (CYOU), образование за възрастни, електронно обучение и финансова грамотност. Те споделиха тези знания с консорциума FINLIT, а предложените решения бяха използвани при създаването на платформата finlit.eu и наличните в нея курсове за обучение. Платформата FINLIT е първата многоезична образователна платформа с интегрирана LMS за GLBF и предоставя нови възможности за българските партньорски организации.

Полша

Както беше споменато по-рано, някои полски обществени библиотеки имат известен опит в прилагането на финансово образование. Около 10 % от тях, особено в малките и средните градове, са участвали в проекта "За финансите... в библиотеката", чиито поредни издания се реализират периодично от 2012 г. насам от FRSI като част от програмата за икономическо образование на Националната банка на Полша. По този начин FRSI като ръководител на проекта FINLIT имаше повече опит в планирането и изпълнението на програмата за финансово образование за библиотеки. Въпреки това за повечето библиотекари участието в проекта беше също толкова голямо предизвикателство, колкото и в другите страни, особено в условията на пандемия - както беше в другите страни по проекта.

Въпреки че определена група библиотекари вече бяха запознати с изискванията за провеждане на онлайн срещи и обучения, все още библиотекарите с компетенции за обучение на възрастни и работа онлайн представляват малък процент от персонала на обществените библиотеки в Полша. Освен това тези, които вече бяха компетентни и опитни, се изправиха пред предизвикателството да реорганизируют библиотеките, за да отговорят на изискванията на продължителното блокиране и последвалите ограничения на санитарната работа по време на пандемията от ковид-19. В Полша, в сравнение с другите страни по проекта, периодите, в които библиотеките можеха да работят само дистанционно - бяха сравнително по-дълги, отколкото в другите партньори.

Липсата на възможности за обучение на място за библиотекарите-обучители се превърна в пречка, когато за пилотния проект се записа много голяма група библиотекари, а техните цифрови компетенции и опит в обучението на възрастни се различаваха значително. Провеждането на цикъла на обучение от разстояние за група от 32 библиотекари от 20 библиотеки създаде допълнителни трудности, тъй като повечето от обученията бяха планирани като интерактивни семинари, провеждани с използването на активни методи.

Тези трудности намериха отражение в мненията на някои библиотекари, изразени във въпросниците за оценка - според тях онлайн курсът на обучение е бил твърде дълъг и уморителен (март-юни, над 30 часа ефективни занятия). На представителите на FRSI - организатори и обучители на онлайн обучения, също така им направи впечатление, че невинаги успяхме да достигнем до отделните участници, за да се погрижим за техните образователни потребности, въпреки че работихме в по-малки групи, предлагаме и индивидуални консултации, особено по отношение на работата в платформата finlit.eu, а всички материали, разработени по време на обучението, бяха събрани и достъпни за участниците (с помощта на приложението padlet) през целия период на пилотиране.

Въпреки тези неудобства библиотекарите оцениха, че внимателно разработените теми на курсовете по лични финанси и финансови услуги са достъпни на една платформа. Освен това беше осигурено обучение, методически сценарии, които учат бъдещите преподаватели с какви инструменти и как да предават финансови знания и най-вече как да бъдат добри водачи в света на финансите. Добра практика е организирането на платформата FINLIT, която е център на финансовото образование FINLIT. Освен с курсове за електронно обучение, тя разполага със система за управление на съдържанието, дава възможност за организиране на групи за обучение и за наблюдение на напредъка на обучаемите.

Румъния

За библиотеката "Овид Денсусиану" в Хунедоара - окръг Дева това беше първият проект по програма "Еразъм+". Имаше много рискове, свързани със способността на организацията да управлява проекта, т.е. да изпълни всички задачи, които ни бяха възложени, със същото темпо, с което го направиха нашите партньори. Когато влязохме в проекта, взехме предвид и рисковете, свързани с работата с външни партньори, като банки, други финансови и консултантски институции.

Нашата силна страна беше, че нашата библиотека работи много добре с всички околните библиотеки в нашата страна. Колеги от библиотеки, които са изпълнявали европейски проекти, споделиха опита си за това как да се управлява програма "Еразъм+" според румънското законодателство и пет околните библиотеки се присъединиха към нас в изпълнението на проекта, като станаха пилотни центрове. За нас този проект беше уникален опит в работата с външни партньори.

Въпреки че бяхме много притеснени от международното сътрудничество с три други държави, координиращата организация FRSI и партньорите GLBF и NUK бяха винаги с нас, помагаша ни, стимулираха ни, съветваха ни и заедно изяснихме много аспекти, свързани с гладкото протичане на проекта. Заедно успяхме да стигнем дотук, а съществуването на този проект донесе бързо развитие на нашия Център за обучение на възрастни и особен престиж за нашата библиотека както на национално ниво, така и сред библиотекарите в окръг Хунедоара.

Друго предизвикателство беше комуникацията. Координаторът за Румъния не говореше английски език. За да сме сигурни, че разбираме задачите по проекта, включихме в екипа двама души, които са не само обучители, но и могат да общуват свободно на английски език.

Много голямо предизвикателство беше и адаптирането на курсовете към нормативната уредба и специфичната финансова ситуация в Румъния. В нашата страна законодателните промени във финансовата област са много чести и някои от тях дори объркват гражданите или си противоречат. Инфлацията показва големи колебания и се отразява на бюджетите на гражданите. Ето защо информацията, предоставяна в нашите курсове, трябваше да бъде подбрана много внимателно, така че да е ясна, да не обърква хората, а да им помага да вземат финансови решения, съобразени с тяхното положение.

И накрая, но не на последно място, имаше някои технически проблеми с платформата MOODLE. Качване на курсове, коригиране на всякакви неизправности, които се появиха по време на пилотния период, като например потребителите и обучаващите библиотекари не получаваха регистрирани оценки или не получаваха сертификатите си. Предизвикателството беше да проследяваме, да докладваме и да търсим подкрепа от нашите партньори в България за всеки възникнал проблем.

Пандемията от Ковида-19 оказва влияние върху начина, по който протече пилотирането: поради ограниченията повечето курсове в пилотната фаза на проекта се проведеха онлайн. Дори някои курсове, които започнаха на място, трябваше да бъдат преместени и завършени онлайн.

Освен това членовете на екипа бяха болни или под карантина поради други болни хора, с които общуваха, което предизвика трудности и забавяния при изпълнението на задачите по проекта. Въпреки това гъвкавостта и адаптивността на нашите външни партньори, както и тяхната подкрепа при възникнали проблеми, ни окуражиха и ни помогнаха да поддържаме темпото.

Всички тези предизвикателства обогатиха опыта на членовете на нашия екип, както в организационен, така и в личен план. Сега можем да споделим нашия опит с други библиотеки или организации, които ще изпълняват европейски проекти, и да ги насърчим да кандидатстват за европейски средства.

Словения

Както и в Румъния, това беше първият опит за изпълнение на проект за финансово образование в национален мащаб. Опитът на NUK в проектите за международно сътрудничество досега е бил в областта на изследователските проекти. Досега библиотеките в Словения не са били свързани с финансовото образование, нито пък са били възприемани като институции, които могат да се занимават с тази тема и библиотекарите да предоставят обучение в тази област. Оказа се, че с помощта на пилотната група е възможно да се създаде ценен ресурс за финансова грамотност в словенските обществени библиотеки.

Ограниченията, свързани с пандемията от ковид-19, също повлияха на изпълнението на проекта в страната. Библиотекарите, участвали в пилотната фаза на проекта, бяха готови да преместят занятията за потребители на по-късна дата поради ограниченията при събирането на хора (поради ковид-19) и трудностите на библиотеките да привлекат участници в онлайн занятията. Въпреки пренасрочването, предизвикателството на работата онлайн с малък компонент на консултациите във формат "лице в лице" все пак трябваше да бъде разгледано. Разделянето на

участниците на малки групи, осигуряването на консултант за тези, които изпитват затруднения, и записването на семинарите, за да се даде възможност за повторение на изучаваното съдържание, бяха все добри практики, които направиха проекта успешен. Обучителната програма FINLIT ще бъде интегрирана в редовната програма за библиотечно обучение на библиотекари-педагози, която провежда NUK.

Въпреки многото предизвикателства библиотекарите, провеждащи финансово обучение в своите библиотеки в рамките на пилотния проект FINLIT, потърсиха свои собствени уникални решения, за да адаптират проекта към спецификата на работата на библиотеката и най-вече към очакванията на конкретната група потребители. Те проявиха голяма изобретателност и ангажираност при организирането например на индивидуални консултации, допълнителни обучения по дигитални компетентности за потребителите, тържествено връчване на сертификати, дейности за групова интеграция и др.

Добра практика на ФИНЛИТ е също така да кани в библиотеката нови групи потребители, които досега не са ползвали библиотечните услуги. Новата услуга за финансово обучение помогна да бъдат насърчени да използват библиотеката.

В България библиотеките набраха две нови групи потребители за обучение във ФИНЛИТ, което може да е показател да се следи внимателно потенциалът на новите потребители на библиотечни услуги и техните нужди. В регионалната библиотека в Русе, изпълняваща пилотния проект FINLIT в България, курсът беше посетен онлайн от български емигранти в Германия, както и от студенти (на възраст 18-29 години), които провеждат стаж в библиотеката.

В Полша, в една от библиотеките на селска община - в Мошиско, Долна Силезия - финансовото обучение беше посетено от жители на Дом Dziennego Pobytu. Това са възрастни хора, които се нуждаят от специален подход при предаването на знания (по-бавно, по-гръмко, по-добре по-малко съдържание наведнъж, отколкото повече, много повторения, чести почивки и т.н.) Библиотекарят-педагог провеждаше срещи по финансово образование извън библиотеката, като участваше в занятията по време на престоя на жителите в това заведение.

В Румъния курсът по финансово образование за потребители (основни и разширени модули) беше препоръчан от библиотекарите не само на възрастните хора, но и на други възрастови групи, тъй като курсовете съдържаха много ценна финансова информация и за тези групи. Така беше взето решение в курса да бъдат допуснати всички желаещи потребители над 18-годишна възраст. Освен това две доброволки от Германия участваха в курсовете за потребители, както и в ТОТ. Те смятат, че курсовете са толкова полезни, че ще ги популяризират сред приятелите си в диаспората, като им препоръчват да препоръчат обучението на своите родители и роднини в родината, а също така да поискат от библиотеките да предоставят достъп до курса FINLIT на своите потребители.

В Словения, поради ситуацията с пандемията, имаше трудности при привличането на нови целеви групи. Повечето библиотеки и други културни институции преминаха към онлайн и бяха проведени много онлайн събития. При увеличеното онлайн предлагане в малка страна като Словения, в която има само 58 библиотеки, беше наистина трудно да се привлекат и задържат дори регистрирани потребители. Оказа се, че адресирането на офертата за обучение на FINLIT основно към библиотеките от градските центрове не е добро решение. По-малките библиотеки от по-малките градове - биха могли да проявят по-голям интерес към офертата.

Адаптиране на финансовата програма FINLIT към спецификата на страните на партньорите по проекта

Това беше една от основните цели на проекта. Програмата за финансово образование, предложена в проекта FINLIT, до голяма степен се основава на въпросите, които формираха базата от финансови знания в полския проект "За финансите... в библиотеката", чието първо издание беше през 2012 г., а при реализирането на следващите издания беше модифицирано и актуализирано. В проекта FINLIT обаче се появиха нови финансови теми, като например: Финансова система, Финансово планиране и личен бюджет, Безопасност и защита на потребителите - предложени от партньорите от България и Румъния, което наложи адаптиране към националните условия (особено модулът Финансова система и защита на потребителите).

По-голямата част от съдържанието на курсовете на FINLIT е общо за всички партньори. Съдържанието на курсовете за финансово образование обаче трябваше да бъде адаптирано към изискванията на финансовата и правната система. При създаването на съдържанието на курсовете полските експерти предложиха първите варианти на обучителните модули, които след това бяха обсъдени и консултирани с финансовите експерти в другите 3 държави от партньорството. В резултат на този анализ експертите на FINLIT от 4 държави разработиха съдържанието на курсовете за финансово обучение, като взеха предвид особеностите на националните финансови системи и действащото законодателство. Учебната програма, а оттам и модулите на курсовете за електронно обучение и сценариите за обучение бяха адаптирани към местните условия (локализация) и обогатени с подходящи примери, свързани с местния финансов и социален контекст. По-долу са описани най-значителните промени, въведени в курсовете, разработени за 4-те държави партньори на FINLIT.

България

Най-съществените промени, въведени в курсовете на FINLIT за българските потребители, са: 1. Във версията на курса за основно ниво няма отделен модул за Централната банка, тъй като България е във валутен борд и ролята на Централната банка е много ограничена и не засяга пряко портфейлите на крайните потребители; 2. в модул 2 има подраздел за Централната банка; 3. Кредитната система в България се различава значително от тази в други страни и тази част в модул 3 на българския курс е променена; 4. Застраховането и защитата на потребителите също са напълно различни, отколкото например в Полша, и затова значителна част от модул 4 и модул 5 на български език са подготвени по различен начин. Българската версия на курса FINLIT за напреднали има същата структура като останалите, но цялото съдържание е адаптирано към спецификата на страната - разработени са подходящи примери и упражнения.

Румъния

Тази страна не е член на еврозоната, така че в нея има много специфични финансови правила, които се различават от тези в страните от еврозоната. Националната валута е лев (RON). Колебанията в стойността на тази валута спрямо еврото са много големи и се дължат на галопиращия ръст на инфлацията на фона на постоянна политическа и икономическа нестабилност. Тази ситуация води до много чести и мащабни законодателни промени в областта на финансите. Това оказва пряко въздействие върху личния бюджет на гражданите; данъците се увеличават, а други непрекъснато се добавят, цените на основни продукти и услуги като електричество, вода, храна, транспорт, здравеопазване се повишават. Това са причините, поради които мисията на румънския екип в процеса на адаптиране на програмата FINLIT към националните условия беше много трудна.

Трябваше да изберем ясна, обща, необходима информация и да я изразим с достъпни думи, така че нашите потребители да могат да я използват лесно. Също така сметнахме за необходимо постоянно да адаптираме някои модули, за да не объркваме и разочароваме получателите на курсове, като им предоставяме информация, която вече не е актуална. Такива са например промените в областта на държавните пенсии, промените в политиката спрямо частните пенсии и опитът на държавата да поеме сумите, натрупани от гражданите чрез вноски във втория стълб. Тези промени доведоха до голямо объркване в социалната политика. Румънците изпитват голяма загриженост относно способността си да осигурят финансовото си бъдеще и са объркани. Поради тази причина в Румъния модулет на курса по тези въпроси трябва да се актуализира постоянно, за да не губят потребителите доверие в достоверността на информацията, получена в курса FINLIT.

Словения

Въпреки че по-голямата част от съдържанието на курсовете по FINLIT е обща за четирите партньора, разликата е в темите, свързани с Централната банка и Еврозоната, към която принадлежи Словения. Тези различия повлияха на необходимостта от промяна на съдържанието на курса за финансово образование за Словения, чиято система е специфична и се различава от подхода в останалите партньори по проекта. Съществуват и различия между системите за защита на потребителите. Например в Словения няма омбудсман на потребителите, а тази роля се изпълнява от Асоциацията за защита на потребителите. Съществуват и някои различия в трудовото право, особено в областта на пенсиите, и в банковото право по отношение на кредитирането. В областта на онлайн банкирането забелязахме, че някои от продуктите, разпространени в някои страни, не се използват много често или не са познати в Словения (например Flik), което намери отражение в съдържанието на курсовете на FINLIT за словенската аудитория.

Добрата практика на FINLIT е не само да съгласува съдържанието на финансовите въпроси с приложимото законодателство, но и да подчертае най-важното съдържание от гледна точка на пазара на финансови услуги на съответната територия. Примерите за услуги и начините за тяхното използване също са от съществено значение и трябва да отразяват местните особености и да следват променящата се ситуация на финансовия пазар в страната.

При изготвянето на обучението за библиотекари в рамките на проекта FINLIT беше решено да се адаптира и програмата за обучение на библиотекари-педагози в четирите страни партньори по проекта, въпреки факта, че в нея се разглеждат предимно въпроси, общи за всички 4 партньори. Прилагането на финансовото образование в библиотеките също изискваше адаптиране към начина на работа на библиотеките в дадена страна, но и на местно ниво, тъй като разликите между различните институции дори в една страна са значителни. Това се дължи на много фактори, като например диспропорцията в бюджетите на обществените библиотеки в общините, която е добре видима, например в Полша, поради степента на богатство на общините. Според действащия (от 1997 г.) Закон за библиотеките финансирането на мрежата от общински обществени библиотеки остава в ръцете на местните власти, които са организатори на общинските културни институции; според закона те са задължени също така да създадат и поддържат обществена библиотека във всяка община.

Учебната програма на курса за обучение на обучители въведе в работилницата на библиотекар-педагог много нови понятия и знания в областта на образованието за възрастни. Тя представлява солидна доза основни теоретични и практически знания от няколко области: андрагогика, психология, комуникация, педагогика. Много библиотекари работят с потребители на библиотеката и притежават така наречената несъзнателна компетентност. Това означава, че библиотекарите притежават много естествени таланти и организационни и комуникационни умения, както и способност за работа с групи. Курсът позволи на библиотечните служители да систематизират много въпроси, свързани с начина, по който възрастните учат, и ги направи чувствителни към образователните потребности на възрастните, а на библиотекарите-педагози даде нов поглед върху образованието и ученето чрез преживяване.

Програмата TOT беше адаптирана както към хибридно, така и към онлайн обучението, което беше новост в Румъния, например. Програмата за TOT сама по себе си не представляваше голямо предизвикателство, като се има предвид фактът, че всичките 5 библиотекарки, които бяха избрани за пилотната фаза, бяха сертифицирани обучители, с познания и опит в областта на образованието за възрастни. Трудностите възникнаха при прехвърлянето на образователния процес стриктно онлайн и бяха причинени главно от технически проблеми - поради пандемията Covid-19.

За Словения най-големият проблем се оказа терминологията за превод на информацията за цикъла на Колб (метод за обучение на възрастни, учене чрез преживяване). Този раздел от курса FINLIT изискваше допълнителни изменения и допълнения на словенски език. Свързахме се с експерти от Факултета по педагогика, които ни помогнаха с превода. Описването на този метод беше новост за нас, въпреки че осъзнахме, че по-голямата част от обучението ни за библиотекарки се основава на тази логика. Въвеждането на теорията за цикъла на Колб и практикуването на нейното приложение в обучението ще ни помогне при разработването на следващите ни обучения за библиотекарки.

3.2 Препоръки за въвеждането на програма по финансова грамотност в библиотеката

Провеждането на курс за финансово обучение в библиотеката е процес, състоящ се от няколко стъпки. Преди библиотекарите да поканят жителите на града на курса, библиотеката трябва да извърши известна подготовка. Ето защо има смисъл да се работи с утвърден екип. Пътеката за библиотечни преподаватели в платформата FINLIT описва как да се подготвят библиотекарите за ролята на водачи на финансовата грамотност, която ще играят, когато водят курс по финансово образование в библиотеката. Ролята на екипа, заедно с ръководителя на институцията, е да реши как да организира обучението на място (in situ) в библиотеката; дали уменията и опитът на тези, които ще водят класа, изискват 3 дни обучение в библиотеката, или е достатъчно само кратко напомняне на "правилата на играта". Също така изборът на ключовите обучители, които ще провеждат обучението, е по преценка на библиотеката.

При анализа на резултатите от пилотния проект FINLIT препоръчваме на библиотеките, които възнамеряват да провеждат финансово обучение, да планират подробно курса. Някои от дейностите трябва да се извършат преди началото на курса; преди да се поканят потребителите в библиотеката. Ето какво ви предлагаме да търсите при организирането на курса:

- да проучите очакванията на потребителите на библиотеката по отношение на финансовото образование
- в консултация с други заинтересовани страни от общността в района на библиотеката да идентифицирате нови целеви групи, които биха могли да проявят интерес към предлагането на финансово образование,
- потърсете съюзници, местни финансови експерти (напр. пенсиониран счетоводител, банков служител, регионална агенция за защита на потребителите)
- проучете цифровите компетентности на потенциалните участници в курса по финансово образование.
- осигурете отделно обучение по компютърни умения с достъп до интернет за тези с ниски цифрови умения; използвайте младото поколение, за да помага на по-възрастните хора (учениците от младшите класове ще бъдат горди да покажат на своите родители или баби и дядовци компютърните си умения - обменът между поколенията има допълнителни ползи).
- договорете с групата удобно време и място за провеждане на срещите на курса

- приспособете пространството на библиотеката към нуждите на срещите (компютърно оборудване, възможност за показване на съдържанието на курса от платформата finlit.eu на екран)
- осигурете интегрирането на групата по време на срещите и допълнителни атракции, като например церемония по закриване, учебно посещение в местна финансова институция, среща с експерт.
- подгответе подробен план за организиране на курса в библиотеката
- по-лесно в тандем! Особено онези библиотекари, които започват да провеждат образователни дейности, трябва да ги водят в двама души; препоръчваме го на всички - особено при групи, които изискват индивидуални консултации, са необходими двама водещи.

По време на библиотечни дейности

- съобразете темпото с възможностите на групата
- не се опитвайте на всяка цена да обхванете целия материал
- не забравяйте за правилата за работа с възрастни (учене чрез опит, цикъл на Колб)
- използвайте сценариите на курса на FINLIT - те ще ви насочат към безопасно преминаване през курса
- проучете етичния кодекс на библиотеката за курсове за финансово обучение и обяснете на групата ролята си в курса
- ако преподавате онлайн - проверете предварително функционалността на инструментите за незабавни съобщения, които използвате, уверете се, че участниците се чувстват комфортно с тях

Препоръчваме ви да създадете свой собствен контролен списък, като вземете предвид политиките на вашата библиотека, местните обичаи и т.н.

3.3 | Резултати и ползи за партньорите по проекта и библиотеките от четирите държави

Сред партньорите по проекта FINLIT бяха две фондации, подкрепящи библиотечното и библиотекарското образование, от България и Полша, както и две различни библиотеки - от Румъния и Словения. Всички партньори по проекта получиха много ползи в резултат на изпълнението на проекта - на първо място, те развиха уменията си за сътрудничество в международен разпределен екип, установиха тясно партньорство при изграждането на модела на финансово образование, придобиха нови управленски компетенции, знания в областта на разработването на образователни програми, по-специално финансово обучение за възрастни аудитории, онлайн обучение, както и в планирането и управлението на образователната платформа в системата Moodle. Сред най-важните ползи от внедряването на FINLIT за неговите изпълнители са следните:

1. Изпълнението на проекта имаше пряко въздействие върху организацията на библиотеките в консорциума FINLIT: окръжна библиотека от Румъния и национална и университетска библиотека от Словения. Тези партньори получиха възможност да окажат пряко въздействие върху функционирането на библиотечната мрежа в своите страни. В Румъния внедряването на FINLIT от Окръжна библиотека "Овид Денсусиану" Хунедоара - Дева се превърна в пример за промяна и популяризира финансовото образование, ръководено от обществена библиотека, като модел за библиотечната мрежа в страната. В Словения, в резултат

на изпълнението на проекта, веднага настъпи промяна чрез включването на финансовото образование в програмата за професионална квалификация на библиотекарите в Словения. По този начин в тези две страни изпълнението на проекта FINLIT оказва пряко въздействие върху функционирането на библиотечната мрежа, чрез което техните потребители получиха възможност да придобият нови знания в чувствителната област на ежедневието, каквато са финансите, в библиотеките.

2. Благодарение на изграждането на образователната платформа finlit.eu, която е центърът на обучението по FINLIT, беше създадено ново образователно съдържание не само за крайните потребители, но и много добре структурирана програма за обучение на библиотекарите като обучители на възрастни. Съдържанието на всички финансови модули и сценарии е адаптирано към местния финансов контекст в 4-те страни партньори на FINLIT (а също и на английски език). Всички материали за обучение са достъпни онлайн, а създадената система за управление на обучението в платформата FINLIT позволява гъвкаво управление на съдържанието, насочено към целите на обучителите и нуждите на потребителите.

3. Учебната програма и курсът за електронно обучение с практически насоки за онлайн обучение, които бяха добавени към FINLIT, са много необходими в ситуацията на пандемия covid-19. Курсът може да се използва от всеки, който преподава дистанционно и иска да подобри уменията си за провеждане на онлайн обучение и да постигне високо качество на онлайн обучението - не само по време на принудителна ситуация като пандемията, тъй като хибридно и онлайн обучението стават все по-популярни.

4. Създаване на цялостна оферта за обучение на библиотекари и потребители на библиотеки в областта на финансовото образование (програма, онлайн материали, система за организиране на курсове в платформата).

5. Разработване на методи за дистанционно сътрудничество в международен екип, включително стратегическо планиране, разработване на инструменти и материали, управление на промените в библиотеките.

6. Възможност за обучение на обучители за работа с платформата Moodle - техническа поддръжка, дизайн на съдържанието, управление на курсове.

7. Системата с отворен код Moodle позволява съдържанието на курсовете да се актуализира от персонала, в рамките на собствените ресурси на организацията. В случая със съдържанието, засягащо финансови въпроси, това е изключително важно поради честата поява на нови услуги и заплахи за клиентите на финансовите институции, за които потребителите трябва да бъдат обучавани.

Освен това партньорите на FINLIT изтъкнаха някои аспекти на изпълнението на проекта, които са особено важни за тях и значително са повишили капацитета на техните институции.

България

Фондация "Глобални библиотеки - България" (ФГББ) от години управлява собствена образователна платформа. Платформата FINLIT обаче е първата многоезична образователна платформа с интегрирана LMS за GLBF и носи нов опит и перспективи за развитие на капацитета за обучение.

Полша

Въпреки че Фондацията за развитие на информационното общество (ФРСИ) има няколкогодишен опит в разработването на материали за финансово образование, както и в обучението на библиотекари за провеждане на финансово образование в библиотеките и координирането на такива програми, възможността за проверка на полски решения в международна група и подобряване на методите за управление на проекти от разстояние е много ценна за нашата организация. Международното сътрудничество с партньори, които също работят за библиотеките, ни даде нова перспектива и вдъхновение за нови проекти. Много важен аспект на проекта е наличието на интегрирана платформа за финансово образование на полски език.

Румъния

Окръжната библиотека "Овид Денсусиану" в Хунедоара - Дева през годините е провеждала различни курсове (курсове за сертифицирани обучители, курсове по счетоводство). Но възможността да участва в създаването на многоезична платформа за финансово образование и да предостави тази платформа не само на собствените си потребители, но и на всички останали библиотеки от Румъния, беше уникална. Служителите на библиотеката, участващи в проекта, имаха огромна полза от останалите партньори по проекта, като усвоиха нови стилове на работа и методи за подход към темите и задачите. Библиотекарите разшириха или придобиха нови знания по отношение на образованието за възрастни и финансовите въпроси. Освен платформата FINLIT библиотеката разви своя Център за обучение на възрастни, като обогати предлаганите от нея курсове с още два сертифицирани курса за общността: Ръководител на проект и Достъп до европейските структурни и кохезионни фондове.

Словения

Проектът FINLIT беше много важен за Националната и университетска библиотека (НУК). Във връзка с Националната програма за финансово образование от 2010 г. се забелязва увеличаване на броя на различните видове обучения за развитие на финансовата грамотност. Нито едно от тях обаче не е толкова последователно, всеобхватно и систематично, колкото обучението по FINLIT.

Този проект има голямо въздействие върху нашите обществени библиотеки. Можем да сме сигурни, че сме разработили отлично съдържание в сътрудничество с експерти в различни финансови области. Друга полза е образователният модел, разработен в рамките на проекта. Той е много полезен за всички видове обучения, както онлайн, така и офлайн. Обучението по финансова грамотност е включено в обучението на библиотекарите-обучители по финансова грамотност на НБУ от 2022 г.

Проучихме и ползите от проекта в библиотеките, които участваха в пилотната фаза на проекта FINLIT. В анкетите за оценка, проведени сред библиотекари от 4-те страни партньори по проекта, библиотекарите изтъкнаха различни ползи за библиотеките, както и за библиотекарите:

придобиване от библиотекарите на нови знания в областта на андрагогиката и финансовата грамотност

- придобиване на нови цифрови умения, като например как да участват в уебинари и онлайн учебни сесии - за някои библиотекарите това беше първият опит в електронното обучение;
- повишаване на уменията за провеждане на електронно обучение в платформата Moodle - как да се провеждат онлайн занятия, как да се записват потребители в курса, как да се подготвят сертификати и др.
- повишаване на компетенциите на библиотекарите за провеждане на онлайн срещи и обучения - усъвършенстване на методите, запознаване с полезни инструменти за провеждане на онлайн образователни срещи,
- откриване на предимствата на работата в екип, включително групова работа в среда на онлайн приложения (Padlet, Etherpad, Jamboard и др.)
- опит за принадлежност към международна общност от библиотекарите, ангажирани с финансово образование и насочени към развиване на собствените си умения за социална комуникация в ситуация на пандемия, обмяна на опит, включително с използването на полезни ИКТ инструменти;
- повишаване на осведомеността на библиотекарите за техните компетенции и опит за способността им да действат като водачи на финансовата грамотност за възрастни потребители на библиотеките.

Словенският партньор, библиотека NUK, подчертава, че в началото на провеждането на обучението FINLIT библиотекарите са се страхували, че никога няма да могат да проведат такова обучение, защото не са експерти по икономика или финанси. След като преминаха през пилотното обучение, те осъзнаха, че цялото съдържание е налице и като водачи на знания могат да помогнат на потребителите да придобият основни знания или да ги посъветват какви източници да използват. Моделът на преподаване също беше нов за тях, но с течение на времето им хрумнаха много нови идеи за курсове и провеждане на курсове по финансова грамотност.

Библиотекарите, участвали в пилотната фаза, също посочиха ползите, които техните библиотеки са постигнали в резултат на участието си във FINLIT:

- създаване на ново съвременно предложение за жителите - финансово обучение за възрастни потребители в собствената им библиотека;
- повишаване на видимостта и престижа на пилотните библиотеки пред финансиращите институции чрез предоставяне на информационни услуги с основна полза за общността;
- допълване на образователните ресурси на библиотеките с два курса за финансово образование FINLIT и възможност за анализ на съдържанието на курсовете и предоставяне на обратна връзка, участие в подобряване на съдържанието на курсовете.
- възможност за обучение на библиотекарите в областта на образованието за възрастни, финансовата образователна грамотност, включително работа онлайн, и използване на платформата Moodle (в съответствие с образователната пътека FINLIT, както е описано по-горе в настоящата публикация);
- придобиване на опит в работа в екип, в международен план, включително работа от разстояние;

И в резултат на това:

- увеличаване на броя на потребителите на библиотеката с нови групи

- повишаване на значението и престижа на библиотеката в общността като институция с модерно образователно предлагане (образование през целия живот)

- разпространение на опита по проект FINLIT сред местните (читалищните) библиотеки в други окръзи, региони, в цялата страна, така че окръжните и регионалните библиотеки да се превърнат в центрове за обучение на обучители по финансово образование.

Освен това в Румъния всички окръжни библиотеки, участващи в пилотната фаза, бяха изправени пред необходимостта да анализират и използват съществуващите си ресурси: екип с подходяща подготовка, работен график за оптимизиране на времето, оборудване (напр. абонаменти за онлайн приложения, компютърно оборудване), достъп до интернет и условия на помещенията за обучение.

Допълнителна полза беше разработването на планове за прилагане на FINLIT от библиотеките във всеки окръг. Те бяха изготвени от обучители от библиотеките, участващи в пилотния проект, след като завършиха FINLIT курсове за обучители и потребители по финансова грамотност.

3.4 Принос на проекта на европейско равнище

- Нови решения обучението по финансова грамотност

Идентифицирането на нуждите на библиотеките и библиотекарите, както и на техните потребители за разработването на модела FINLIT, проведено през 2019 г. от партньорите по проекта, потвърди колко много има да се направи, когато става въпрос за финансовото образование за възрастни. Съществуващото предоставяне на финансово образование е фрагментирано, често недостъпно за групите от общността, които се нуждаят най-много от него, особено в по-малките градски центрове и селските райони. Пълен анализ на ситуацията е представен в доклада за картографиране, изготвен в рамките на проекта FINLIT, за който писахме в първата част на тази публикация.

Наличието на платформата finlit.eu създава изцяло нови възможности за европейските обществени библиотеки. Като продукт, съфинансиран по програма "Еразъм+" на Европейския съюз, платформата е достъпна (под лиценз CC) и отворена за библиотеките, които биха искали да включат финансовото обучение за възрастни в своите образователни предложения. Базирано на средата на Moodle, съдържанието може лесно да се мултиплицира и адаптира към нуждите на библиотеките в дадена страна. Освен това отворената система предоставя възможности за изграждане на ресурси на собствен език без значителни финансови разходи, което е безценно за обществените библиотеки с ограничен бюджет. Използването на Moodle осигурява и постоянен достъп до съществуващите ресурси.

Следователно библиотеките могат да работят самостоятелно, със собствени ресурси или с малко помощ от външни експерти (адаптиране на платформата Moodle). Те получават готов инструмент и, най-важното, програма за дейности, разработена и тествана от библиотекари и крайни потребители, т.е. жители, получатели на библиотечни дейности.

Наличието на интегрирани, свободно достъпни ресурси, съдържащи цялостна програма за подготовка на библиотеката за внедряване на новата услуга - обучение на библиотекари, потребители на библиотеката, система за обработка на курсове за електронно обучение и възможност за управление на учебни групи от библиотекарите - е инструмент, който може да се използва успешно от обществените библиотеки в Европа.

Платформата е достъпна на 4 езика на проекта (български, полски, румънски и словенски) и на английски език. Някои от ресурсите на английски език изискват адаптиране на курсовете за

финансово образование към условията (правна система и система и пазар на финансови услуги) на дадена страна. За ролята на адаптирането на съдържанието към спецификата на страната говорихме по-рано в тази публикация, като обсъждахме най-добрите практики на FINLIT.

Препоръчваме модела FINLIT за предоставяне на финансово образование на възрастни потребители на библиотеките предимно в европейските страни, тъй като моделът е тестван в библиотеки и потребители в Европа. Нищо обаче не пречи той да бъде адаптиран и в неевропейски държави. Обществените библиотеки по целия свят се занимават с неформално обучение на възрастни, като подпомагат ученето през целия живот, а библиотекарите са подготвени да действат като водачи към ресурси от знания и информация.

Овластяване на библиотеките в ЕС – разпространение на резултатите

Моделът FINLIT предоставя нова перспектива за ролята на обществените библиотеки в общността. Той показва възможностите за достигане до онези жители на общността, които имат най-голяма нужда от финансово образование. Ролята на библиотеките в подкрепа на политиките на Европейския съюз за насърчаване на образованието през целия живот вече е отбелязана в програмата "Европа 2020".

Сътрудничество - работа в мрежа на международно ниво и в страната

Моделът FINLIT показва също така как библиотеките в дадена страна и на европейско равнище могат да работят заедно, което беше успешно изпробвано по време на проекта FINLIT. Освен това моделът FINLIT показва как обществените библиотеки могат да си сътрудничат с други местни и национални заинтересовани страни, занимаващи се с въпросите на финансовото образование, както и със законодателството и предоставянето на финансови услуги в дадена страна. В рамките на FINLIT показахме примери за такова сътрудничество, например партньорството на библиотека NUK от Словения със Словенската асоциация за защита на правата на потребителите.

3.5 Следващи стъпки

Разпространението на FINLIT в библиотеките в страните партньори по проекта започна в пилотната фаза на FINLIT през пролетта на 2021 г., когато избрани библиотеки и техните възрастни потребители бяха поканени да тестват разработените материали - курсове, сценарии и обучения за библиотекари на платформата finlit.eu. През есента на 2021 г. бяха организирани поредица от събития за разпространение на модела за финансово образование FINLIT сред обществените библиотеки, но също така и сред финансови експерти, институции, занимаващи се с обучение на възрастни, както и с мониторинг на финансовите услуги, предлагани на потребителите в 4-те страни партньори по проекта. В резултат на това мрежата на обществените библиотеки във всяка страна получи информация за предлагането на модела за финансово образование, който може да бъде реализиран чрез библиотеките.

Макар че повечето от дейностите, поради продължаващите ограничения, свързани с пандемията covid-19, се проведеха онлайн, някои партньори организираха събития в хибриден формат, като поканиха някои участници в библиотеките. Те включваха онлайн срещи, уебинари, както и работни срещи. Международен онлайн семинар (7.12.2021 г.), събра както библиотекари, така и отговорници за финансовото образование и защитата на потребителите, представители на българското Министерство на финансите, Службата на финансовия омбудсман.

В България моделът FINLIT и възможностите на платформата finlit.eu да предлага публично финансово образование за възрастни привлякоха интереса на Министерството на финансите. В момента се работи по национална стратегия за финансово образование. През 2022 г. фондация

"Глобални библиотеки" планира допълнително обучение и сертифициране на библиотекари като фасилитатори в курсовете на FINLIT.

В Полша, където вече от няколко години някои библиотеки, с подкрепата на ФРСИ, периодично предлагат курсове за финансово образование на възрастните си обитатели, тази идея е позната. Сега, след като е създадена образователна платформа с наличен набор от образователни материали, библиотеките са готови да участват в проекти за финансово образование. Засега обаче няма национална стратегия за финансово образование; през януари 2022 г. започнаха някои дейности; Министерството на финансите събира данни за предложенията за финансово образование. Това предлагане обаче е разпръснато, фрагментирано и не винаги достъпно за тези, които имат най-голяма нужда от него. FRSI, партньор по проекта FINLIT, редовно предлага подкрепа на библиотеките за прилагане на финансовото образование на местно ниво. Ние ще продължим тази работа в рамките на модела FINLIT, като насърчаваме библиотеките да действат - интересът е голям (повече от 30 библиотеки вече са се включили в пилотния проект); обществените библиотеки в Полша виждат необходимостта да включат финансовото образование в своето предлагане и да предложат на потребителите съвременни форми за придобиване на знания и информация чрез електронно обучение.

В Румъния от самото начало се планираше моделът FINLIT да бъде приложен във всички обществени библиотеки в страната. В пилотната фаза курсовете бяха осъществени в други 5 окръжни библиотеки. Окръжна библиотека 'Овид Денсусиану' Хунедоара - Дева заедно с останалите 5 координира дейността на 262 местни библиотеки, от които 34 в градските райони и 228 в селските райони.

В пилотната фаза участваха 31 местни библиотеки, чиито библиотекари станаха обучители по финансово образование. Обучените библиотекари организираха курсове (12) за потребителите. Като част от разпространението на резултатите от проекта моделът FINLIT беше представен на останалите 35 окръжни библиотеки в Румъния, на Националната библиотека и на представители на Асоциацията на библиотекарите и обществените библиотеки в Румъния (ANBPR). Освен това Окръжна библиотека "Овид Денсусиану" Хунедоара-Дева предлага подкрепа и достъп до курсовете на FINLIT на всички библиотеки в Румъния, които решат да прилагат услуги за финансова грамотност. Резултатът е мрежа за сътрудничество в областта на FINLIT. Националната конференция на Националната асоциация на библиотекарите и обществените библиотеки от Румъния (ANBPR), която ще се проведе през май 2022 г., като Окръжна библиотека "Овид Денсусиану" Хунедоара - Дева е основен организатор на събитието заедно с ANBPR, ще се фокусира върху образованието на възрастни в библиотеките и по този начин ще бъде идеалното средство за по-нататъшно популяризиране на проекта FINLIT и курсовете по финансова грамотност във всички румънски библиотеки.

В Словения се проведе обучение на библиотекари в библиотеки на различни нива, осъществен бе контакт с Министерството на финансите, Асоциацията на потребителите на Словения, Министерството на труда, семейството и социалните въпроси, Асоциацията на банките на Словения, Банката на Словения, Застрахователната асоциация на Словения, отделни експерти. По този начин проектът е добре познат и получи много добри отзиви, наред с другото и заради неутралността на съдържанието на курсовете за финансово образование по отношение на услугите на конкретни доставчици на услуги. От януари 2022 г. обучението в областта на обучението на възрастни и финансовото образование е включено в постоянната оферта за обучение на библиотеката на НБУ за словенските библиотекари.

Партньорите по проекта са предприели мерки за осигуряване на устойчивост на резултатите от проекта. Моделът за финансово образование, разработен в рамките на проекта FINLIT, е описан, базата от знания е достъпна на платформата finlit.eu, а записите на информационните уебинари по проекта са предоставени на разположение.

Партньорите по проекта FINLIT ще сключат споразумение за партньорство с цел съвместно администриране на образователната платформа finlit.eu, а националните координатори в 4-те

държави по проекта ще отговарят за контактите и подкрепата на библиотеките, прилагащи FINLIT, за въвеждане на предложението за финансово образование в библиотеката. Всеки от партньорите представя FINLIT на библиотечни събития чрез собствените си комуникационни канали.

Фондация "Глобални библиотеки - България" координира огромна библиотечна мрежа на национално ниво, която обхваща всички видове обществени библиотеки - регионални, общински и читалищни. Моделът FINLIT е представен на мрежата и всяка заинтересована библиотека ще може да бъде обучена да провежда ФЛ на платформата finlit.eu и да организира програмата онлайн, офлайн или в смесен режим.

Мрежата от обществени библиотеки в Полша беше информирана за FINLIT чрез воеводските библиотеки, с които FRSI си сътрудничи ежедневно; техни представители участваха в събитията за разпространение на проекта. Резултатите от проекта FINLIT бяха описани в портали за библиотекарите: biblioteki.org, labib.pl. FINLIT беше представен и като част от Прегледа на настоящите инициативи за финансово образование в Полша, извършен от Министерството на финансите съвместно с ОИСП. FRSI се включи и в работата по националната стратегия за финансово образование.

Проектът FINLIT предостави възможност за развитие на Центъра за обучение на възрастни на партньорската окръжна библиотека в Румъния, Дева, чрез разрешаване на курсове, които допринасят за подобряване на нивото на финансово образование на гражданите. Библиотеката в Дева ще провежда курсове по финансово образование за напреднали (2021-2025 г.) като част от портфолиото си от текущи професионални курсове за възрастни.

В Словения курсовете за библиотекар-обучители са включени от централната библиотека на NUK в Словения в годишната програма за обучение на библиотекарите.

В 4 страни партньори по проекта са приети национални стратегии за финансово образование (Словения през 2010 г.), те са в етап на разработване (Полша, Румъния) или са започнали да функционират (България). През 2020 г. българското Министерство на финансите прие Национална стратегия за финансово образование. Библиотеките са посочени като ключов участник в ученето през целия живот. Ключов финансов експерт в екипа на GLBF е член на работната група, а директорът на GLBF участва в пленарните сесии. Финансовото образование в Полша се подкрепя от Партньорството за финансово образование (PREF) - неформално споразумение на обществени организации, с което FRSI работи.

Окръжната библиотека "Овид Денсусиану" Хунедоара - Дева предложи, съвместно с Румънската асоциация на библиотекарите и библиотеките (ANBPR), да се проведе проучване във всеки окръг, за да се установи действителното ниво на финансово образование в общността. Съществуват планове за прилагане на програма за финансова грамотност на национално ниво чрез обществените библиотеки в Румъния. Обществените библиотеки в Румъния (чрез ANBPR) ще могат да се присъединят към институциите, които са подписали споразумение за сътрудничество за извършване на съвместни дейности в областта на финансовото образование и за разработване на Национална стратегия за финансово образование (SNEF), т.е. Министерството на националното образование, Националната банка на Румъния, Министерството на публичните финанси, Органа за финансов надзор и Румънската асоциация на банките.

В Словения представители на библиотеките на НУК участваха в консултация в Министерството на финансите. Това беше последвано от публикуването на уебсайт, съдържащ източници на информация за финансите. Може би нашите курсове оказаха известно въздействие и върху съществуващите предразсъдъци, че финансите не са библиотечен проблем. Въпреки това можем да кажем, че чрез програмата FINLIT допринесохме за изпълнението на Националната програма за финансово образование.

Като изпълнители на проекта FINLIT се надяваме той да бъде продължен на местно, регионално и европейско равнище. Има реални основания за това, като се има предвид, че в Румъния проектът вече е повлиял върху организирането на курсове по финансова грамотност във всеки окръг и е планирано проучване на потребностите. Библиотекарите проявяват интерес към модела FINLIT. Както показват проучванията в края на пилотното прилагане. Най-надеждните посланици на марката FINLIT ще бъдат потребителите на платформата от страните партньори по проекта, които са се запознали с ресурсите за финансова грамотност, предлагани на платформата, и това знание е променило възприятието им за финансовите въпроси.

Проектът се развива и може да бъде разширен с ново образователно съдържание, нови езикови версии на програмата, нови целеви групи като потребители на средна възраст, безработни, групи на социално изключени или застрашени от изключване. Той може да се разпространи и в други страни от нашия регион.

